

FOAIA POPORULUI

Prețul Abonamentului:
Pe un an . . . . . 2 fl. (4 coroane).
Pe o jumătate de an . . . . . 1 fl. (2 coroane).
Pentru România 10 lei anual.
Abonamentele se fac la Institutul Tipografic în Sibiu

Apare în fiecare Duminică

INSERATE
se primesc în biroul administrației (strada
Măcelarilor nr. 21).
Un șir garmond prima dată 7 cr., a doua oară 6 cr.
a treia oară 5 cr.; și timbru de 30 cr.

Mulțumită Majestății Sale.

Am spus, că îndată după slobozirea lor din temniță, iubiții noștri martiri s'au gândit cum să aducă mai curând Majestății Sale, mulțumita lor pentru îndurarea ce a avut de dinșii. Am spus și chipul cum s'a hotărât aducerea mulțumitei, — acum dăm și cuprinsul însuși al acelei mulțumite ce a fost înaintată de ei, dusă de Bánffy și dată în mâinile Majestății Sale la Cluj.

Eată-o:

Maiestatea Voastră Cesară și Regească Apostolică! Prea înalte stăpâne!

Prin actul preacnalt de grație, Majestatea Voastră Cesară Regească Apostolică, Vați îndurat preagrațios a ne reda libertatea.

Ajungând în averea acestui bun scump al vieții, ântâiul nostru gând și cel dintâiu simțământ a fost și este: aducerea la cunoștință a recunoștinței și mulțumitei noastre adânce.

Ca fiii poporului român, cari din tradițiile prețioase ale părinților și străbunilor noștri, ținem cu neînfrântă credință la virtuțile neschimbate de alipire, credință și iubire către înaltul Tron și glorioasă Casă domnitoare, venim cu cea mai adâncă umilință la treptele înaltului Tron al Majestății Voastre Cesară și Regească Apostolică, ca împreună cu simțămintele aceste vii și credincioase de supunere, să aducem și adânc simțita noastră recunoștință și mulțumită pentru preacnalta grație dobândită!

Rugăm cu umilință pe Majestatea Voastră, să binevoști a primi preagrațios această arătare a mulțumitei noastre.

Ai Majestății Voastre Cesare și Regești Apostolice, cei mai umiliți supuși:

Budapesta, 20 Sept. 1895.

Dr. Ioan Rațiu.

Dr. V. Lucaciu.

Iuliu Coroianu.

Dr. T. Mihali.

Gh. Domide.

Dr. Aurel Suciu.

Rubin Pația.

Dr. Barcianu.

D. Comșa.

Di Dr. Vasile Lucaciu, aflător la scâlzile de lângă Budapesta, numite „Lukácsfürdő“, unde își vede de atinsa sănătate, — a primit la 27 Septembrie, o scrisoare deosebită dela ministrul-președinte Bánffy, în care, prin dl Dr. Lucaciu, se aduce la cunoștința tuturor eliberaților, că Majestatea Sa Împăratul, a primit prea grațios scrisoarea de mulțumită de mai sus.

După 1 Octombrie n.

Frați Români! Ziua, cu groază așteptată, de 1 Octombrie, călindar nou, a trecut, Marți în săptămâna aceasta. Legile cele nouă bisericești despre căsătoria civilă și matriculele de stat, au din acea zi începând, putere. Vechiul și sfântul obicei al căsătoriei e zguduit din temelii și pus pe altele nouă, Matriculele sunt și ele smulse din mâinile duhovnicilor noștri care ne scriau în ele numele fără schimonosire, și sunt date la slujbași de stat, care ni-le vor schimonosî. În fața acestor stări de lucruri, conjurăm-vă pe voi, pe toți, fraților, că de acum înainte să puneți fiilor vostri numai nume naționale și străbune, ce nu pot fi tălmăcite pe ungarie! Și anume alegeți fiilor vostri nume naționale din următoarele:

Mircea, Vlad, Dragoș, Mihnea, Dan, Radu, Iancu, Horia, Cloșca, Neagoe, Trandafir, Viorel, Vintilă, Voicu, Miron, Florin, Ținteș, Bucur, Sorin, Păunaș, Bujor, Axente, Stan, Nistor, Tănase, Manole, Șerban, Rareș;

ori din următoarele nume străbune, de străvechii Romani purtate:

Traian, Romul, Rem sau Remus, Sabin, Aureliu, Tit, Iustin, Liciniu, Longin, Liviu, Corneliu, Ovidiu, Virgiliu, Valeriu, Silvestru, Pompiliu, Tuliu, Octavian, Orațiu, Priscu, Scevola, Coriolan, Claudiu, Camil, Tiberiu, Nichita, Octavian, Deciu, Regulus, Marcel;

ori nume biblice, de ale sfinților din sfânta scriptură, precum:

Marcu, David, Luca Irimie (dela Ieremia), Lazar, Nicodim, Manase.

Copilelor voastre alegeți-le și le puneți nume din următoarele:

Florica, Smarandița, Parascchiva, Ana, Ludovica, Eleonora, Veronica, Salomia, Felicia, Otilia, Marina, Marta, Laura, Victoria, Cornelia, Lucreția, Constanța, Amalia, Veturia, Olimpia, Sabina, Melania, Ioana, Maria, Tecla, Simina, Rada, Letiția, Dorina.

Ear' la încheierea căsătoriei, mergeți în fața slujbașului civil, fără nici o podoabă, fără nici un alaiu!

Podul dela Cernavoda.

România face uimitori pași de înaintare, nu numai în ridicarea vazei sale în afară, ci și în cele din lăuntru ale țerii. Cea mai nouă dovadă este mărețul pod făcut peste Dunăre între Cernavoda, oraș pe țărmurul dobrogean al Dunării, și între Fetești, comună pe țărmurul de dincoace a ei. Sunt 25 ani de când s'a plănuț acest pod. În 1885 s'a hotărât punerea lui în lucrare, și azi, după zece ani, e gata. El leagă România cu Dobrogea și e una din minunile Europei acest pod! În întregimea lui e de 13 kilometri de lung, vre-o 900 metri! S'au întrebuintat la facerea lui 60 de milioane chilograme de oțel, și a costat vre-o 12 milioane de lei (6 milioane florini). E cel mai mare și mai pompos pod din Europa. Până acum îndată-ce Dunărea îngheța, ori se umplea cu sloi de gheață, nu mai puteai duce nimic din România în Dobrogea și de aci pe Marea-Neagră, adecă negoțul stătea locului: de aci încolo acest neajuns e cu desevîrsire înlăturat! Fie ori-ce vreme și ori-ce împregiurări, peste pod se poate trece cu ori-ce povară. El e făcut cu 30 metri mai sus decât cum e luciul apei când Dunărea e mai umflată.

Toate țerile Europei au lipsă, în negoțul lor, de-a ajunge la Marea-Neagră, de unde își trimit mărfurile și bucatele în Asia și mai departe, ear' ca să ajungă la Marea-Neagră le era tare cu încungiur și cu greu. De aci încolo o pot face ușor, cu trenul peste podul român dela Cernavoda. De aci încolo mult umblată va fi linia ferată ce duce la acest pod, și statul român mare folos va trage după el! De aceea oamenii bine prețuitori, îi și zic dării în întrebuintare a acestui pod fără păreche: *o biruință pacnică a României pe terenul economic.* El a fost dat întrebuintării din ziua de 16/28 Septembrie, în săptămâna trecută, cându-se mărețe și pompoase s'ărbări la el, sub conducerea Regelui însuși. Toată Europa vorbește de el și de avântul României, și toate țerile 'și-au avut trimișii lor la s'ărbările de deschidere a podului.

Facerea podului e a se mulțumi înțeleptului și bunului Rege al României, și a se mulțumi și a se numi el: *Când s'a și numit el: și mărețul „Regele Carol I.“*

O broșură de folos.

În săptămâna asta a eșit earăși de sub tipar la „*Institutul Tipografic*“ din Sibiu, o broșură (cärticică) foarte foloșitoare pentru poporul nostru.

Di *Ioan Moța*, redactor la „*Foia Poporului*“, și-a tipărit la un loc articolii d-sale scriși în ajunul introducerii nouelor legi bisericești, și anume articolul „**Fără podoabe, fără alaiu!**“ (publicat întâiu în „*Revista Orăștiei*“ de unde, semn că la timp a venit și bune sfaturi cuprinde, a fost reprodus de toate foile românești dela noi, anume de „*Gazeta Transilvaniei*“, „*Tribuna*“, „*Foia de Dumineca*“, „*Foia Poporului*“ și „*Telegraful Român*“), apoi articolii despre „**Nume naționale și străbune.**“ Toți laolaltă acești articoli au dat o cärticică de vre-o 50 pagine, cuprinzând șirul de nume naționale și străbune frumoase și alese, ce s' le folosim la botezarea noilor născuți, și o tâlcuire a celor mai multe din acele nume propuse pentru întrebuințare, arătându-se de care ce farmec e legat, care de ce mare Voevod ori Împărat ori Viteaz a fost purtat. Sânt în cärticică mai multe nume tâlcuite decum s'au publicat în foaie. Broșura, tipărită pe hârtie bună și cu îngrijire, costă numai 10 cr. ce sânt a se trimite în timbre postale (de epistolă) și în schimbul cărora o capătă acasă plătită ori-cine.

În fața primejdiei ce amenință naționalitatea noastră și sfintele obiceiuri bisericești, din partea legilor acum introduse, e bine să ne înarmăm cu cât mai multe cunoștințe despre cum se ne purtăm în fața lor, și în această broșură bune îndrumări se dau!

Îndemnăm pe cetitorii noștri să o cumpere și să o împrăștie cât se poate mai tare în popor, ca fiind foarte de folos.

Felicitări eliberaților.

Îndată-ce s'a lățit vestea scăpării din temniță a iubiților noștri fruntași naționali închiși pentru Memorand, sub puterea ântăiei bucurii din toate părțile locuite de Români au început a sosi la Sibiu telegrame și scrisori de felicitare la adresa lor, care-de-care mai ferbinte de bucurie și de mai mult bine doritoare eliberaților și luptei naționale de ei conduse. Neavând putință a le cuprinde și noi pe toate în foia noastră, vom însemna numai de unde s'au trimis.

Între cei dintâi cari au grăbit a felicită pe eliberații Români, au fost frații noștri de luptă și suferință, *Slovaci*. Patru telegrame au sosit în acea zi dela ei, îndată după eliberare, și anume:

Dela *femeile și fetele slovace* din *Turceansky-Svati-Martin* a sosit următoarea:

Trimitem felicitările noastre cele mai ferbinți mult iubitelor surori române, cu privilegiul eliberării eroilor lor părinți!

Dela *Slovaci* din *Turciansky-Svati-Martin* a sosit următoarea:

Vestim marea noastră bucurie pentru eliberarea materială a patrioților români cei sufletește totdeauna liberi!

Înflăcărata foaie slovacă „*Národné Noviny*“, a trimis următoarea telegramă:

Trimitem gratularea noastră patrioților români liberi. Să nădejduim în grabnicul început al unui viitor vesel, luminos!

Ear' fruntași Slovaci: *Dr. Miloš Stefanovici* și *Paul Mudron* au trimis următoarea:

Poetul nostru Ioan Kollar cântă: Cine e vrednic de libertate, știe cinsti și libertatea altora! Ear' cine făurește lanțuri, el însuși este rob!

Din privilegiul eliberării voastre, voi fi oțeliți și năfricați ai națiunii voastre brave, fiți salutați cu întreaga liniște barbătească și căldura inimii tovarășilor voștri de luptă!

Din **Graț** (în Austria) tinerimea română a trimis următoarea telegramă:

Scumpi martiri! Ziua eliberării voastre va rămânea înscrisă cu litere de aur în sufletele fiecărui Român, pentru-că ea este dovada, că barbația birue în cele din urmă în toate părțile! Ca soarele prin nor, așa va răsbate înainte dreapta noastră cauză.

„*Tinerimeă română din Graț.*“

*

Au sosit apoi dela Români și Românce din Caransebeș, București, Biserica-Albă, Orăștie, Borgo-Prund, Turda, Alba-Iulia, Severin (România), Brad, Câmpeni, Leta-mare, Băcău (România), Turnu Măgurele (România), Satu-lung, Buzău (România), Vereșmort, Cil, Viena, Mociu, Tăuni, Beiuș, Velcheriu, Semic, Șimand, Agârbiciu, Băița, Câmpeni, Ileanda-mare, Ricaz (România) Brad, Iași (România), Bârlad (România), Viunga, Bruxella (Belgia), Hoțoan, Alba-Iulia, Dobra, Visca, Galați (România), Vêrșet, Satu-râu, Ianosif, Lăpușul-român, Munții-Apuseni (Abrud și giur), Boian, Vrani, Orșova, Giula, Liberesse (dela doamna Slovacă Emma Goldperger cătră d-șoarele române), Cetea, Iclanzel, Figa, Giula, — și din alte foarte multe locuri, fiecare telegramă ori scrisoare coperită fiind cu mai multe subscrieri, altele cu mai multe zeci de subscrieri!

Și încă vin mereu.

Firește este aceasta o dulce mângâiere pentru scumpii eliberați, căci se arată dragostea și grija ce le-o poartă poporul în fruntea căruia s'au pus să lupte!

*

În **Paris** (Francia), auzind despre eliberarea osândiților pentru Memorand, mare veselie a cuprins pe Românii ce trăesc acolo. Tinerimea universitară a pus repede la cale un banchet, la care s'au adunat și au luat parte tinerimea întreagă și Românii de acolo, petrecându-și cu mare înufetire și ținând înflăcărare vorbiri. Vestind despre aceasta foile dela noi, tinêrul ce-a trimis vestea, spune, că Românii din Paris doar' nici când n'au avut o zi mai veselă și plină de bucurie ca aceea când au auzit despre eliberare. Au trimis încoace o telegramă foarte călduroasă.

FOIȚA.

Poesii populare.

Din Sasca-română

culese de *Costa Disagă*.

Nu te uita, mândră, hei,
Nu te uita 'n ochii mei.
Ochii mei nu-'s de oglindă
Să te vezi în ei de mândră,
Și-apoi și de ti-'i vedea
Nu ești albă de frumoasă
Și nici roșie de grasă,
Că ești albă de albele,
Roșie de rumenele!

Nu gândi, mândră, că-'mi placi
Că numai năcaz îți faci
C'aseară când te-am văzut
Ducând apă de beut
Tot urtă 'mi-ai căzut!
D'aș trăi cât frunza 'n via
N'aș lua fată cu moșie
Să-'mi poruncească ea mie,
Făr' săracă
Și să-'mi placă.

Altele

culese de *Ioan Veselin*, june.

Bată-te, mândruță, vântul
Și te legene pământul,
Că tot la tine-'mi stă gândul,
Cu tine să mă 'ntâlnesc
Trei zile să-'ți povestesc,
Trei zile imi pare-uu ciaz
Povestind de-al meu năcaz
De când m'am dus cât am tras.

Frunză 'n prun, frunză sub prun
Am o mândră și n'o spun
C'am mai spus-o eu odată
Și m'a dus la judecată
Judecată-așa-'mi făcură
Că 'mi-or rupe dinții 'n gură!...

Știi mândruță-acum un an
Cum de dragi noi ne aveam
Dintr'un măr ne sărutam,
Dintr'un măr și dintr'o peară
Ne era cina 'ntr'o seară!
Acum de-am avea cu sacul
Nu ne dăm unul la altul!

Altele

culese de *George Ciuciu*.

Mă ajunge-un dor și-o jele
După drăguțele mele,
După pomii înfloriți
După prietenii și iubiți!

Vino, mândră, de mă vezi
Până-'s holdele mai verzi,
Dacă-or prinde a 'ngălbini
Vei veni, nu mi găsi,
De s'or prinde-a secera
Vei veni, nu mi afla!

Haida, mândră, sus la via
Să-'ți plivesc măgheran ție
Să măncăm mere gutăie
Să ne iubim ca dintăie.

Vino, bade, Joi la noi,
Voiu mîna mutul la boi
Și-oi face plăcinte moi
Să măncăm noi amândoi.

Gendarmi barbari.

În săptămâna trecută au venit în redacția foilor noastre doi tineri țerani din *Sebeșul-mic*, anume *Nicolae Sas*, neguțator, și *Adam Roman*, flăcău fruntaș din comună, și ni-s-au arătat cum au fost bătuti de gendarmi. Erau cu ochii roșii de sânge și vineți pe întindere mare în giurul lor, zgăriați și umflați pe față. Ei ni-au spus, că 'și-au petrecut cu mulți alți tineri, într'o seară, la o cărcimă din sat, și anume în pace și liniște, neavând nici o ceartă, nici o neînțelegere. Punând ei însă capăt petrecerii și plecând spre casă, pe drum îi întâlnește gendarmii din comună. Unul dintre ei, Maghiar, era venit abia de opt zile în sat. Gendarmii au chemat cu violență pe tinerii Roman și Sas în „cancelaria” lor. Și aici ce au făcut? *Au închis pe Roman în tindă, au dus pe celalalt Român în cancelarie, a cărei ușe ear' au închis-o, per-o-roman să nu poată sări în ajutor, și ac' încep mîșelia și cruzimea!* Tinerul Sas a fost lovit cu pușca în piept, trântit pe spate, bătut cu pumnii pe față, până 'l-a podidit sângele; atunci 'l-au pus pe scaun, 'i-au șters sângele cu propria năframă, și 'l-au bătut eară! . . Ei erau doi, el numai singur și soțul seu închis în odaia vecină, cu zăvorul! Sătui apoi de-a mai bate pe tinerul Sas, 'l-au dat afară și au dus pe Adam Roman în odaie, și au început cu el mișeleasca lucrare! Roman spune că cel puțin 40 de palme 'i-au dat și, povestindu-ne, *soldatul M. Sale* lăcrima de năcaz!

După aceea 'i-au aruncat afară, spunându-le că de vor cuteza să povestească cuiva despre aceasta, *au să-i împuște!*

Tinerii au venit, au scos atestat dela medic, și au făcut arătare criminală la tribunal contra bestiiilor de gendarmi; au mers apoi la căpitanul de gendarmi de aici, 'i-au spus și lui toate, și așa se pornește proces din două părți contra sêlbatecilor, cari în chip atât de mișelese au amăgit la ei pe doi tineri, pentru a-i zdrobi în bătăi.

*

Altă dovadă de sêlbătęcie au dat gendarmii la *Rêcaș* (Bănat) unde căntând pe un ficior și ne-aflându-l, au întrebat pe tatăl lui unde e? și fiindcă le-a răspuns că nu știe, *au tras în bêtrâmul părinte, un glonț, omorîndu-l pe loc!* Ce miserabili!

— Din trecutul nostru. —

Mircea-cel-Bătrân.

Alte lupte ale lui.

Reluăm astăzi firul istoriei ce a trebuit să-l întrerupem dela numărul nostru 33, fiindu-ne mai grabnic a scrie despre „Nume naționale și străbune”.

Vom spiculi mai departe în frumosul trecut al Țerii-Românești, și anume încă tot în cel de sub viteazul ei Voievod *Mircea-cel-Bêtrân și Mare!*

După mândra bătălie dela Rovine (1394), asupra Turcilor s'a mai îndreptat la anul 1396 o armată creștină, alcătuită din Francezi, Nemți și Unguri, și a fost și Mircea pofitit să iee parte. A și luat. Dar' cum străinii nu erau prea pricepători în ale meșteșugului de-a se bate cu Turcii cei isteți și cutezători, Mircea 'i-a rugat să-l lase pe el să le arete cum se atace, când și de unde, dară Francezii ziceau că aceasta ar fi pentru ei rușine, și 'l-au înapoiat pe Mircea, mergând ei înainte și ei începând bătălia după a lor chibzueală. Lupta a fost crâncenă. 130.000 de creștini stăteau în față cu 200.000 Turci. Creștinii luptau foarte bine, mai ales aripa în care erau Românii și Ungurii, dar' nefiind cărmuirea destul de bună, precum Mircea ar fi știut-o face, creștinii au fost puși pe fugă lângă *Nicopoli*. Perderile Turcilor au fost mari: 60.000 de oameni au rămas morți pe câmpul de luptă, ear' din partea creștină 20.000. A doua zi Baiazid-Fulgerul, căpetenia turcească, de năcazul pierderii celor 60.000 de oameni ai sei, a lăsat, ca răsbunare, să-i taie înaintea ochilor capetele la 3000 de creștini, ce-i avea prinși, unul după altul. Și ajunse Baiazid ear' domn peste Bulgaria până la Dunăre și peste Dobrovia.

După această înfrângere a creștinătății Mircea întors acasă, îi părea rău că s'a mestecat contra Turcilor, fiindcă nu isbutise încercarea, și încercă a stabili

earăși legături de bunăînțelegere cu primejdioșii vecini Turci, punând vina războiului pe Sigismund, Craiul Ungariei. Sultanul Baiazit, cum se temea și el de Mircea, se face că primește pacea, și chiamă pe Mircea la sine pentru încheierea în toată forma a păcii. Mircea crezând în cinstea împăratului Turcilor s'a dus, dar' Baiazit cum 'l-a văzut, a pus de 'l-au pus în cătuși și 'l-au închis. Abia peste câteva luni a putut scăpa de acolo, nu se știe bine cum; unii spun că prin fugă din prinsoare, alții că răscumpărat fiind de credincioasa sa doamnă cu mari comori. Până a fost închis, stăpânise fiul seu *Vlad*, care însă, ca să se poată ține în domnie, se închinase craiului Leșiei (Poloniei), pentru-ce Mircea când a scăpat din prinsoare 'l-a trimis, drept pedeapsă, să slugească la curtea Craiului Sigismund câtăva vreme.

Învingător la Nicopoli asupra creștinilor, Baiazid își vedea drumul deschis spre Apusul Europei, mai stându-i în cale, ca și după lupta dela *Cosovo*, singur Mircea, ce-l putea isbi din coastă.

Baiazid porni drept-aceea cu o armată cum el nu mai avuse de tare, la 1398, de nou asupra lui Mircea. Mircea, deși slăbit de atâtea lupte grele ce purtase, hotărî să-și pună de nou pieptul ca zid de apărare la hotare, contra potopului păgân. Pe femei, copii, bêtrâni și vitele de lipsă, le adăpostî în Munții-Vrancei, arzând holdele în urma lor. Retras apoi cu o numeroasă oaste prin pădurile în apropierea cărora mișcau armile turcești, el nu lăsă acestora pace nici un pic, pândind trupele singuratic ce umblau prin pădure după hrană și nutreț, și zrobindu-le pe loc! Și au zdrobit multe așa, și curagiul Românașilor creștea, și Turcii umblând prin pustiițele locuri, duceau lipsă mare, și nici față în față nu se puteau pune cu Mircea, că nu le stătea! Topiți de foame și sîrticați tot câte un pic, Turcii hotărîră să se tragă înapoi spre Dunăre desnădêjduiți. Atunci

Din Ticusul-român.

culeasă de *George Maican*, inv.

La temniță la Boița
Sînt doi frați tare legați
Pe vieață judecați.
Și soru-sa Danghilina
Le ducea prânzu și cina...
Ea din graiu așa grăia:
„Vai dragi frățiorii mei
Eu azi-noapte am visat
Două pânze albe, lungi,
La mijlocul pânzelor
Stau doi șerpi încolăciți,
Și la capul dinapoi, o turmulită de oi,
Și coala mai încoala
Doi croncani îmi croncănea“...
— Ei din graiu așa grăiau:
„Cele două pânze lungi
Calea noastră pân' la furci,
Șerpii cei încolăciți
Ștreangurile dela furci,
Croncanii cari croncăneau
Haiducii cari ne duceau,
Turmulita cea de oi
O fi lumea după noi,
Că zău Joi în prânzul mare
Ne duce la spânzurare“.

Din Vrani

culese de *Iosif Irimie*, june.

Frunză verde mărăcine
Ce are lumea cu mine
Stricăciune ce-am făcut
C'am iubit ce m'a plăcut,
Dac'oi fi și-oi mai trăi
Tot pe plac voiu mai iubi!

Foaie verde în trei fire
Până iubeam la copile
Tinerel eram de zile,
Dar' acuma cu neveste
Barba 'mi-a dat fără veste.
Mustața mă prisădește,

Mândruliță trup de fiori
Când te vîd mă iau fiiori
Când mă uit în ochi la tine,
Arde inima în mine!

Fetiță din doi părinți
Te gîndești să te măriți,
De-ai ști cum e măritată
Ai sta până-i lumea fată.

Din Șona

culese de *Ioan Căltia*, june.

Badiu cu curele multe
Nu scoate plugul din curte,
Dar' badițu cu-o curea
Scoate două-alătura.

Hai mândră cu mine 'n luncă
Să-ți fac rischitor și furcă,
La capul rozorului
Plata rischitorului,
La mijlocul luncuții
Să-mi dai plata furcuții.

Fata care joacă bine
Ea mă 'nvată și pe mine,
Fata care joacă rău
Ea strică și jocul meu.

De-ar fi lună de cu seară
Maș duce cu mândra 'n țeară
Și-aș veni la toamnă eară,
Când sînt struguri de cules
Și mîndruțe de ales.

Mircea se aruncă peste ei fără veste cu 30.000 de Români, și în locurile băltoase numite *Rovine* (lângă Ialomița), 'i-a *batut cumplit de nou pe Turci*, risipindu-'i, omorându-'i și luându-le vitele și merindea toată ce o aveau, apoi în goană li-se pune în drum să nu-'i lase să treacă nici Dunărea, ci aci să-'i lase oasele, în țeara pe cari mereu o nelinișteiau! Desnădejduit *Biazii*: își oprește *Turcii* pe malul *Dunării*, și se face că se gătește să țină piept cu *Mircea*, întărindu-se cu șanțuri. *Mircea* se pregătește și el, dar' peste noapte *Turcii*, dela spatele șanțurilor, trec cum îi miluie *Allah*, *Dunărea*, scăpând câți mai putură încă, și lăsând și de astădată zeci de mii de frați morți pe câmpiile *Țerii-Românești*.

Mircea, după această nouă potopire dată *Turcilor*, ajunse earăși stăpân peste *Dobrogea* și cetățile bulgărești de dincolo de *Dunăre*, ce le perduse în urma neînțeleptei lupte a creștinilor de mai înainte! Și earăși crește puterea lui *Mircea* și preteșugul lui e căutat de vecini de toți.

Dar' istoria acestui viteaz domn încă nu e gata, nici cu toate minunile povestite despre el până aci, ci a făcut încă multe și mari, despre cari vom scrie în fugă în numărul viitor. I. M.

SCRISORI.

Ospet pentru eliberați.

Streza-Cârțișoara, Sept. 1895.

D-le Redactor,

Eată cum s'a primit la noi vestea eliberării scumpulor martiri și ce s'a întâmplat într'acea zi.

Încă tare de dimineață, la 15 Septembrie, venind un țeran, ce în ziua de mai înainte fusese în Sibiiu, am aflat știrea, că prea scumpulor nostri martiri sunt grațiați de cătră *Maiestatea Sa!* Ca fulgerul s'a lătit între poporeni această veste îmbucurătoare. Oamenii voioși, întâlnindu-se și spunându-'și unul altuia, strigau din inimă: *»să trăiască!»* și cu nerăbdare așteptau sosirea vre-unei foi spre a se putea încredința despre adevărul știrii.

Din Zagra

culese de *Simeon Bucila*, june.

Creșteți flori cât gardurile
Să-astupați pârlezurii'e
Nu v'oiu rupe virfurile;
Că pe-acui seamă v'am pus
Am rămas și el s'a dus!
Pe-acui seamă v'am udat
El s'a dus și m'a lăsat,
Cu trupșoru 'ngreunat,
Cu sufletul apăsât!
Fi-'ți-a, bădiță, păcat,
M'ai iubit și m'ai lăsat,
Ca pe-o păsăruică 'n gard
La toți oamenii de sfat,
Ca pe-o păsăruică 'n holde
La toți oamenii de vorbe,
Ca pe-o păsăruică 'n plaiu
La toți oamenii de baiu!

Pentru tine, tinăr bade
Cămeșuța 'n spate-'mi arde
Carnea de pe oase-'mi scade!

Adeverindu-se știrea, la propunerea țeranului și *Românului adevărat*, *Nicolae Tarcea*, s'au întrunit mai mulți poporeni la un ospet de bucurie, și pe lângă cinstite vorbiri, și nenumărate strigăte de *»să trăiască»*, au sârbat „grațiarea“ în aceasta îmbucurătoare seara, la cină de veselie gătită din cel mai gras berbecu din turma măcelarului *Nicolae Schiopu* din loc.

Spre lățirea acestei îmbucurătoare vesti a servit și faptul, că *Elisaveta Ioan G. Scroboțu*, fiică de țeran, care și până acum a dăruit mai multe zile de liturgie pentru întemnițați, auzind despre liberare, spre înserat a aprins luminări și făclii în biserică, ear' în turnul acesteia o lampă, cari până în ziua a luminat, tot asemenea făcându-'și în casele părinților d-sale!

Într'adevăr mare și nespūsă bucurie a fost aceasta pentru fiecare *Român* din *Cârțișoara*.

Ajute D-zeu scumpulor eliberați să poată și în viitor lupta luptă bună pentru nedreptățitul nostru neam!

Să trăiască!

M. B.

Purtare frumoasă!

Gostila, Septembrie 1895.

Onorată Redacțiune,

Pe 4 Septembrie a. c. n. au fost citați sub pedeapsă de 5 fl., din partea pretorului cercului *Ilendei-mari*, locoitorii din *Gostila*: *Andrieu Săvan*, *Alexă Graur*, *George Lazar*, *Maria Conțiș* și *Dochia Săvan*, precum și preotul din loc *Ioan Buzura*. Neștiind nimic că de ce, s'au înfătoșat toți, afară de *Dochia Săvan*.

Li-s'a spus, că sânt citați pentru liturgiile ce au fost dat ei pentru scumpulor nostri întemnițați, după-cum s'a publicat în „*Foia Poporului*“ numărul 31 a. c. Au fost ascultați pe rind.

Când a venit rîndul la *Maria Conțiș*, și a întrebat-o și pe dînsa că cine a îndemnat-o ca să plătească slujbe pentru cei întemnițați? Femeea a răspuns: „*Nime!*“ Dar' repetîndu-'i pretorul întrebarea, dînsa 'i-a răspuns că: *»Simțul meu cel românesc m'a îndemnat la acea faptă creștinească, neștiind eu că ar fi oprit a te ruga pentru cineva în biserică!»*

Atunci îndată a sărit de pe scaun ca de pe foc, pretorul și a început a o împroșca

cu vorbe batjocoritoare și necuviincioase că: „nu 'ți-e rușine?“ ș. a., și îndată a chemat pe protopretorul dintr'altă odaie și 'i-a spus, că ce zice femeea asta; apoi să fi văzut cum s'au apucat amândoi de au sfădit-o, amenințându-o cu lanțuri și temniță unguerească, și că o vor scoate din țeară! Asemenea au făcut și cu ceilalți citați, spunându-le că dînsii plătind slujbe pentru acei întemnițați au făcut mai mare păcat decât însiși întemnițații și vor fi aruncați în temniță pe viață, căci aceia au făcut o vină mare când au lucrat cu peana în contra craiului și a ministerului, și pentru-ce pedeapsă li-s'a căzut, dar' dînsii plătind slujbe, au făcut mai mare păcat, căci au început cu cele d-zeești, și de ce nu plătesc dînsii slujbe pentru altfel de robi?

Mai mult voiau se ștircească în decursul pertractării, că cine 'i-ar fi însuflețit și îndemnat la acea faptă? Și că cine a trimis la „*Foie*“ să se publice? Și nu știu săracii de ei că în fiecare inimă de *Român* zace dragostea pentru naționalitatea românească și că azi nu este nici chiar cel din unghiul vetrii să nu știe despre stările cari se desvoaltă în patria noastră și de frunțașii nostri naționali!

Dar', spre marea lor cinste fie spus, toți cei ascultați s'au purtat brav la pertractare, ear' că s'a sfirșit ori ba pricina cu aceasta, nu 'li-s'a spus, dar' numiții s'au întors la ale lor veseli și mândri că au putut și dînsii sta în fața judecătorilor, pentru sfânta cauză românească!

Unul.

Lăudăm și din partea noastră pe brava *Româncă* despre care știm că e soția dlui învătător *Vasile Conțiș*, bun *Român* și d-sa, și laudele noastre aducem și celorlalți domni chemați, că în frunte cu preotul lor, bine s'au purtat și n'au scăpatat de pe înălțimea la care trebuie să fim când pentru astfel de treburi sfinte și de națională mândrie, stăm în fața judecătorilor.

De întemplat n'are să li-se întemple nimic. N'au făcut nici o vină, cel mult au dorit împintenații domni să pună mâna pe vr'un „agitator“, crezînd că cei amenințați, vor descărca vina pe dl preot ori învătător. Că au rămas cu buzele umflate, bine e și frumos!

Din Iertof

culese de *Pavel Sava*.

Unde-i casa văruiță,
Acolo-i mândra urtă,
Unde-i casa mai tinoasă
Acolo-i mândra frumoasă!

Dragu-mi-'i, mândră, de tine
Când treci seara p'ingă mine,
Și mândruța 'mi-a răspuns:
Când treci, bade, pe la noi
Pune clopote la boi
Să te-aud dela răsboiu,
Că în drum 'ți-oi alerga
Și gurință-'i căpeta!..

Nevasta care-i nevestă
E păcat să nu iubească
Și cu mine și cu zitul
Și cu jumătate satul!

Nevasta care-i urtă
Nu-i slobod tare să ridă,
Să se bage 'ntr'un chelțuț
Și să ridă mereu!...

Altele

culese de *Traian* și *Stefan Murgu*.

Bate vîntul dinspre deal
Hai, mîndruță, în Ardeal,
Bate vîntul dinspre vie
Haida, mîndră 'n Romînie,
Hai să trecem granita
Să trăim cum ne-a plăcea!

Mîndruliță, mîndruliță
Eși odată la portită
Că mor de dor de gurită,
Și 'mi-o fi destul de-ascară
Că te străjuesc pe-afară.
Te străjuesc lângă poartă
Tu nu vii par'c'ai fi moartă,
Și te străjui lângă ușă
Tu habar n'ai și dormi dusă.

Câte fete-'s tinerele
Toate-'s făcute 'n ierni grele,
Că de-ar fi făcute vara
Ar eși în poartă seara.

Vești slabe.

Măderat, 1895.

Domnule Redactor,

Comuna noastră Măderat, e comună curat românească, cu 529 numere, dintre cari abia sînt vre-o 12 familii străine, și anume 3 Jidani, 1 Neamț și 8 Unguri.

Acum învăliiturile acestea s'au gândit, să ceară dela guvern, să li-se facă școală de stat. Ei au cerut; guvernul le-a și dat, spunându-le că să-și caute un loc, sau o casă pentru școală în mijlocul comunei. Dar' înzadar au umblat să-și capete, căci oamenii cumiți nu le-au dat nici pe chirie nici de moșie.

Așadar' ce să facă ei, căci nu au căpătat dela nime? S'a aflat de marginea comunei un „butar“, care căpătându-și postul de păzitor de cimiter în Pâncota, le-a dat casa lui pentru școală. Așa în timp de 4 săptămâni, și-au adus străinii școala lor la rîndueală.

În 28 August v. a. c. au început și ei școala cu copiii lor. Dar' acum mai în urmă văzînd un Jidan, că sînt prea puțini copii numai ai lor, a început a colinda prin sat pe la Români, îndemnându-i să-și dea și ei copiii la școala de stat. Oamenii cei luminați la minte nu s'au învoit să-și părăsească școala lor confesională, românească, dar' câțiva, fiind mai nepricepuți, s'au învoit. Acestia sînt: George Comșa, membru în comitetul comunal, George Popa, Todor Moldovan, Gusti Moldovan, Medrea Ianc, Pavel Olari, Mitru Moțiu, Demian Chișmore, Demian Moțiu, Todor Mișuț, Avram Moțiu, George Curtean, Todor Popa, Todor Tătar, Simion Neanț și alții, vre-o 30 de toți.

Să le fie rușine acestor oameni care și-au părăsit școala lor românească umplînd pe cea ungurească!

Un sătean.

Am dat cu multă părere de rău loc acestei scrisori. Nu ne putem din de-a-juns mira cum și azi, când duhul național și mândria națională peste tot locul se arată așa de frumos înflorînd și luminînd plaiurile românești, numiții noștri frați din Măderat, se lasă așa pe jos și slăbesc coarda națională așa de mult, că avînd școala lor românească în comună, își dau fiii lor la cea ungurească! În toarceteți-vă, fraților, de pe calea rătăcirii, și dați-ne bucuria să vă putem ear' îmbrățișa ca pe frați ce ați greșit, dar' înțelegînd greșeala v'ați tras napoi din ea, căci altfel, pe lângă toate că mult ne doare inima, trebuie să vă însemnăm pe revașul dușmanilor celor mai primejdioși ai nației românești, între lăpădații ei, și o! ce urît și scârbos e acest revaș!

Legea comunală.

(Urmare.)

Indreptare. În numărul trecut pe pagina 299 a foii noastre, coloana a 3-a la șirul 40 din sus în jos, e a să însemna „§. 57“, care se începe cu: „În adunările generale aduc hotăriri cei de față“, și care număr a rămas neînsemnat în numărul trecut.

Președintele are dreptul și datorința a da afară din sală, după dogenire, pe publicul ascultător, care ar tulbura liniștea, și pe vorbitor a-l îndruma la revenirea la lucrul de care e vorbă, de s'a prea abătut, și dacă earăși s'a depărtat de acela, sau ar vătămă cuviința, are drept a-i detrage cuvîntul în acea treabă ce se desbate.

Treaba desbătută președintele o pune la votare.

Înainte de votare membrii au dreptul de a vorbi la statorirea trebii; în fel de deosebire a părerilor, hotărăște votul celor mai mulți.

Hotărîrea, dacă se cere, se aduce cu votare prin sculare; și dacă cer 10 membri sau dacă e vorba despre înstrăinarea sau îngreunarea averii de fond a comunei, despre încheierea de contracte îngreunătoare, despre împrumut comunal și despre punerea undeva spre grijire a banilor comunali, deasemenea și când sînt de a se aduce hotăriri, care în înțelesul §-lui 25 se pot apela, — președintele e dator totdeauna a rîndul votarea după nume (adecă strigînd pe fiecare pe nume, spre a-și da votul).

§. 60. Cine întrebuițează cuvinte vătămătoare în contra vredniciei desbaterilor sau în contra membrilor adunării și nu le retrage îndată, sau pe lângă toată dogenirea neliniștește, prin purtare urîtă, desbaterea, acela săvîrșește vătămăre de oficiu și poate fi pedepsit, nedându-i-se apelare, în comune mici și mari cu pedeapsă în bani până la 15 florini, ear' în orașe cu magistrat regulat până la 50 florini.

Pedeapsa de bani e a se vîrsa în cassa săracilor.

Cel pedepsit cu pedeapsă în bani, nu poate lua parte la adunări, până-ce nu a plătit-o!

Dacă s'a cerut pedepsirea vătămării de oficiu, trebuie să se voteze mai întăiu asupra aceleia, că acusatul e a se pedepsi ori ba, și dacă da, atunci se va vota asupra mărimumi pedepsei de bani.

§. 61. Dacă comitetul oare-cărei comune săvîrșește o lucrare, care primejduțește trebuințele statului sau bunăstarea comunei, ministrul de interne la cererea înaintată de comitat sau cerînd sfatul acestuia, poate risipi comitetul comunal, și îngrijește prin comitat despre purtarea pe un timp a trebilor comunei.

Formarea noiei reprezentanțe și în legătură cu aceasta ziua alegerii, o statorește pretura cu întărire dela ministru, dar' formarea și alegerea noului comitet reprezentativ (comunal), nu se poate amîna peste un an.

Dacă însă alegerea nouă s'a respins, rînduirea de mai sus se poate amîna, pe temeiul acestei legi, pe timp mai îndelungat; ear' dacă comitetul reprezentativ (comunal) a trebuit să fie din nou împrăștiat, alegerea nouă se poate amîna și pe timp mai îndelungat.

Cap. VI.

Despre primăria comunală.

§. 62. Primăria comunală duce în deplinire poruncile mai marilor administrativi și hotărîrile comitetului reprezentativ (sfatului comunal) și împlinește toate acele treburi cari sînt poruncite comunei de legile și poruncile celor mai mari, dacă acele nu sînt a să întări întăiu de adunările generale a reprezentanței (sfatului sătesc) sau dreptului de lucrare al singuraticilor slujbași comunali.

§. 63. Primăria comunală stă în comune mici, din: judele și locuitorul lui (judele al doilea, sub-judele), cel puțin din doi „consilieri“ (jurați, sfetnici), din *notarul* cercual, *tutorul* cercual și *medicul* (doctorul) cercual; acolo, unde cer împregiurările, slujbele sub-judelui și ale juratului al doilea (jurat mic), se pot șterge, cu învoire dela cerc (pretura, solgăbirime); — în comune mari primăria stă din: judele și locuitorul lui (subjudele), cu cel puțin 4 consilieri, cassarul, notarul comunal, tutorul public și din medicul ordinar al comunei, ori medicul cercual.

(Va urma.)

CRONICĂ.

Rugăoini pentru Maiestatea Sa. Dîu Nereu ni-se scrie: La pornirea femeilor Marta și Teodora Fuman, în 22 Septembrie, din privilegiul grațiariei martirilor noștri naționali, s'a săvîrșit slujbă d-zeească în biserica gr-or., pentru îndelunga vieță și sănătate a Maiestății Sale gloriosului nostru Împărat și Rege. Trăească Maiestatea Sa! Trăească iubirii noștri condusători naționali eliberați!

George Opresan.

În drumul Maiestății Sale. Despre primirea Maiestății Sale Împăratului în comunele Dretea, Bedeciu, Ardena și Bicaromână, ni-se scrie, că ea a fost plină de nefățărîtă însuflețire. Poporul român de acolo, credincios cum e Tronului, și cum n'a avut privilegiu să vadă vr'odată pe „Înălțatul Împărat“, era într'o adevărată febră de nerăbdare să-l vadă! Când a sosit în comunele numite, lacrimi de bucurie curgeau de pe fețele pălite de soare și muncite de trudă ale întreg poporului, dela mic până la mare!

Bubuitul tunurilor, și strigătele de „hurra“ eșite din miile de guri ale soldaților oboșiți, erau nădușite de strigătele de „să trăească Înălțatul Împărat“, al poporului român! Moșnegi cu albe plete, copiii și fetele ce purtau cosițe aurii, flăcăi voinici, strănepoți de ai divului Traian: toți veseli și de-o sfîntă iubire cuprinși, priviau cu iubire pe Maiestatea Sa ca pe un bun părinte al popoarelor sale. Această zi de sărbătoare, va rămănea mult săpată în inimile locuitorilor români, din nepoți în strănepoți!

Nou advocat român. Dl Dr. Gavril Suciu vestește onoratului public și popor român, că și-a deschis cancelaria advocațială în Hațeg.

Alegere de medic. „Revista Orăștiei“ scrie: „În opidul Hunedoara s'a făcut alegerea de medic la 24 Sept., cu care privilegiu, dintre 7 concurenți, s'a ales cu mare însuflețire dl Dr. Absolon Feher, Român cu bun renume și fiu al comitatului nostru (al Hunedoarei), în timpul de față medic cercual în Bozovici. Românii din reprezentanța opidană (orășenească), au avut față cu alegerea aceasta o ținută dintre cele mai laudabile și frumoase, și așa uniți în cugete și simțiri au isbutit, spriginiți și de întreg magistratul, a alege pe doritul inimii lor. Vicecomitele, dl Hollaki, ca președintele alegerii, vrednicește mulțumită pentru purcederea cinstită ce a avut față cu alegerea, dându-i curs liber. Felicităm pe Hunedoreni pentru frumoasa lor ținută și sîntem încredințați, că în persoană noului medic, câștigă nu numai un bun doctor, ci totodată și un vrednic membru al vieții sociale și publice.

În temniță. Temnița din cluj tot n'a rămas goală. Acum și-au început acolo osînda dnii Simeon Nicoară, Ioan Gaiu, Basil Murășan și Florean, osîndați toți în cel din urmă proces de presă pentru adresă de alipire către autorii *Rep'iceii*.

Serbări mari economice săsești în Sibiu. „Reuniunea agricolă săsească din Transilvania“ împlinind 50 de ani dela întemeierea ei, a pus la cale mari serbări și o expoziție de vite și poame în Sibiu. Ele s'au început Sămbăta trecută, cu paradă mare. Pornind din tîrgul vitelor venia un mare convoiu peste oraș, alcătuit din țerani

sași din jurul Sibiului și înfățișând cele patru anotimpuri: *primăvara* cu întâiele ei flori și ierburi, cu săpătorii și plugarii cu sepele pe umeri și plugurile după boi, și sămănători, și cu tot felul de unelte ce-s de lipsă la lucru de primăvară; apoi *vara* cu ale ei unelte și înfățișări, după ea *toamna* cea „harnică și darnică” cu bogăția roadelor, în urmă *iarna* cu cojoacele în spatele oamenilor, cu zăpadă, șezători, nunți și altele. În fiecare grupă (grămadă) oamenii ce o alcătuiau erau îmbrăcați potrivit anotimpului ce înfățișau. A fost alaiu frumos, cu el deschizându-se sărbătorile ce au durat 5 zile. Expositia de vite și poame a fost bine întocmită și bine cercetată.

Cuptor de uscat poame sistem „Cazenille”. Până acum țeranii noștri nu cunosc de cât uscarea prunelor la „coșare”. Știut este însă că prunele uscate la coșare capătă miros de fum, se umplu de cenușe și mai presus de toate din prune se scurge aproape întreg miezul; cu un cuvânt prunele uscate în coșare mai mult samănă cu scorulele. Astfel de prune apoi nu sînt bune la mîncare, și duse în țîrg n'au nici un preț. *Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiului*, cea cu multă grijă pentru înaintarea țeranului român. a zidit în piața din *Seliște* un cuptor de uscat poame, al cărui preț e de peste 700 fl. Cuptorul zidit în anul trecut, în toamna trecută, a fost folosit de mulțime de proprietari din *Seliște*, *Sibiul*, *Tilișca*, *Galeș* ș. a. m. d., cari au uscat peste 700 litre prune în el. Cu cuptorul au fost toți pe deplin mulțumiți, încât adecă prunele nu perd nimic din miezul lor, și își păstrează gustul! Tovărășia agricolă din *Seliște*, care poartă grija cuptorului, a însărcinat pe dnii *Ioan Chirca*, vicanotar, și *Aron Gogonea*, învățator, ca să îngrijască de prunele ce se vor usca la cuptor. Taxele ce se plătesc pentru cuptor, sînt nefsemnate. Este deci spre binele și folosul lor propriu ca toți frații economi din mărginime să grăbească a se folosi de cuptorul de uscat poame ce „*Reuniunea rom. de agricultură*” l-a ridicat în *Seliște*. Noi îi facem prin aceasta luători aminte asupra bunului privilegiu ce li-să dă, și-i îndemnăm a se folosi de el.

Cununie. Domnișoara *Luisa Boeriu* și domnul Dr. *Ioan Șenchea* și-au sărbătorit cununia lor în 29 Septembrie în biserica gr.-or. din Făgăraș. Dorim fericire!

Vești din Fenlac. Din *Fenlac* ni-se scrie, că și poporul român de acolo este treaz și simțitor intristărilor și bucuriilor ce le aduce lupta noastră națională. Când cu osîndirea și închiderea celor pentru Memorand, poporul din *Fenlac* a simțit și el durere alături cu toți Români de pretutindenea, și mare bucurie a arătat acum când a aflat despre slobozirea lor din temniță. Toți mulțumiau lui D-zeu și Împăratului pentru această întâmplare, și la veselile lor, închină toți, „întru sănătatea martirilor”!

Cu o cale însă ni-se împărtășește, că a îndurat poporul de acolo, ca și pe alte locuri, triste pățanii cu caselle de împrumut. Părîndu-le cametele puține și împrumutarea prea ușoară, au lunecat mulți în ispita de-a împrumuta cât, cu cât fără prea mare trebuință, și au ajuns mulți în nenorocire de a nu putea plăti și a li-se licita și datorășilor și giranților lor (chizeșilor), averi pentru plățirea datoriei. Acum s'au mai cumpătat și nu fac așa de ușor împrumuturi.

Institutul de credit „Sentinela” din *Satul nou* (lângă Panciova), s'a constituit în adunarea sa generală (obștească, a tuturor membrilor) dela 26 Septembrie n. alegîndu-și slujbașii sei. Capitalul (suma de bani) cu care începe lucrarea, e de 40.000 fl. (80.000 coroane). Hărțile de lipsă se vor trimite în curînd tribunalului spre întărire,

O întâmplare înfricoșată. Din *Mohu* ni-se scriu următoarele: D-le Redactor! Marți, în 5 Sept. spre seară, venind un om din *Mohu*, cu numele *Ilie Marcu*, dela *Sibiul* către casă, îl ajunge un străin, *Sas*, cu căruța și îl poștește să vină în căruța. Sărmanul om îi mulțumește spunîndu-i că merge și pe jos. Străinul se duce, dar' așteaptă în *Șelimbăr* la birt până-ce vine și drumarul și crezînd că e neguțător, îl poștește de nou în căruța. Omul se suie în căruța și pleacă amîndoi și încă unul călare, alături cu dinșii. Mergînd pe drum înainte îl întreabă străinul: doar' d-ta ești neguțător? Sărmanul om răspunde: Nu sînt neguțător, ci sînt om sărac cu șese copfi. Ajungînd însă la un deal, aproape de drumul *Mohului*, străinul sare la Român și strigă pe el: Acum banii, că ești neguțător, și de unde nu, e gata cu tine! Și a scos cuțitul! Bietul om îi împinge mîna înapoi și se aruncă din căruța, dar' totuși i-a tăiat căputul și cămașa, și a fugit prin cucuruz și cel călare după el, și numai ca prin minune a scăpat din mîinile răufăcătorilor!

Concert în Hunedoara. Concertul ce fusese vestit că se va da în *Hunedoara* de corul român din *Deva*, fiind amînat din pricina doliului (jalei) rînduit peste țeară în urma morții archiducelui *Ladislau*, — se va ținea negreșit acum *Duminecă în 6 Oct. n.* Poporul român din *Hunedoara* și jur, e rugat să-i dea cel mai mare sprigin.

Sfințire de preot. Dl *Nicolae Roman* din *Luncoiu-de-sus*, a fost sfințit de preot gr.-or. pentru comuna *Căinel*. Îi dorim spor și noroc lucrînd în viea Domnului.

Fii rădăciți. O dureroasă știre ne vine dela *Arad*: 11 tineri români au trecut dela preparandia românească la cea unguerească, amăgiți de făgăduințe dulci și viclene ale directorului ungar dela acea preparandie. Eată cari sînt rădăciții: *Alexandru Murășan* și *Teodor Otlăcean* din *Nădlac*; *Ioan Halmăgean* din *Magherat*; *Dimitrie Muntean* din *Beba-veche*; *Pavel Muntean* din *Brad*; *Mocuța Crăciun* din *Giepiu*, *Romul Popescu*, băiat de preot din *Arăneag*, *Ioan Martin* și *George Nadra* din *Beiuș*, *N. Cordoș* din *Giula* și *Mihail Timu* din *Arad*.

Slabilor de inger tineri, ce ați făcut? Va fi vouă mai plăcută și mai tignită bucata de pâine unguerească aruncați între Unguri și trebuind să vorbiți unguerește, de cât aceea ce ați fi primit-o dela frați și părinți de-ai vostri Români, sînge din sîngele și duh din duhul vostru? Nu vi-ar fi fost vouă mai caldă și mai iubită vieața aici ca dincolo? Vă va fi mai bine între străini, lăpădați de neamul vostru și arătați cu degetul vieața întregă ca vînzători de neam, urgisiți și încungiurați chiar și de neamurile voastre cinstite?

Părinți ai acestor fii! Readuceți-i pe ei la sinul vostru și al maicii voastre națiuni și biserici, și nu-i lăsați să se facă junghietori diavolești ai acestei scumpe maice!

R Î S.

Un copil vîzînd că vine o doamnă ce venia cam des pe la ei, o întreabă: — Unde-i dracul? — Ce drac? întreabă doamna. — Acela care te aduce, că așa zice mama cînd te vede, că dracul te aduce...

CETITORII SÎRGUINCIOȘI

„FOII POPORULUI”.

— Răvaș de laudă pentru cetitorii noștri din popor, care ni-au dat dovezi de dragoste către cetit și scris, trimițîndu-ne felurite scrisori. —

Dumitru George și *Petru Băroiu* din *Guraru*; *Florea Constantin* din *Zeldiș*; *George Muntean*, *Stefan Mităr*, *Rusalin Bălan*, *Iacob Bolojorău*, *Teodor Alnagea*, *Daniil Rusmir*, *George Rusmir*, *Martin Critiu*, *Ioan Rusmir*, *Martin Rusmir*, *Nicolae Rusmir*, *Pavel Miter*, *Iosif Petrica*, *Nistor Muntean*, *Iosif Lazan*, *Nicolae Ritta*, *Avram Miter Ristan*, juni în *Vrani*; *Ioan Moșiu* diu *Măderat*; *Lazar Tomușiu* din *Trapold*; *Nicolae Vasii* din *Blăjel*; *Nicolae Popa* din *Ticvanul-mic*; *Nicolae Flaca* din *Galeș*; *Simeon Muntean* din *Fenlac*.

POSTA REDACȚIEI.

Bravilor tineri din *Vrani*. S'a făcut precum ați dorit.

D-lor E. P. în Ș. m. și Gr. B. în G. Poesiile la adresa martirilor eliberați vă fac cinste, dovedind sirguința d-voastre de a vă arăta în chip cât mai frumos dragostea pentru ei și bucuria pentru eliberarea lor, dar' ca lucrări literare sînt slăbuțe. Dați-ne dar' voce a nu le publica.

D-sale *Nicolae V.* în *Bl.* Privitor la poesia pentru martiri, primește și d-ta răspunsul de mai sus. Cea pentru *Iancu* și pentru întîmplarea d-tale cu gendarmii, încă nu se pot tipări, fiind lucrări prea începătoare. Te îndemnăm să scrii mai departe, și poate să reușești cu vremea a face bune poesii, deși acesta e lucru greu. Fii laudat însă pentru frumoasa d-tale străduință și dragoste de carte.

D-sale G. S. în *Gherla*. Iartă, dar' nu o putem publica, pentru-că cum spui și d-ta, tot s'au adunat 4000 fl. Că preoții n'au adunat, numai atunci i-am putea înfiera, dacă ar fi spus că nu vreau să adune, dar' dacă n'or fi putut, ce să le faci?

Abonatului 7617 în *R.* Lasă-l amarului lui. Dacă spui că-i așa prost, ce mirare că se și poartă prost. Nu-i putem pune în foaie. Bietu „*Calicul*” a murit.

D-sale M. Cz. în *Bis.-albă*. „*Revista Orăștiei*” se tipărește în *Orăștie* (*Szászváros*), com. *Hunedoarei*. Adresează-te ei.

D-lui T. M. în *Cap.* A fost numai pentru cei din comitatul *Sibiului* și până la 5 Sept. trebuiau înaintate rugările, ear' d-ta cu data de 18 Septembrie ne scrii abia nouă să-ți mai dăm lămuriri!

D-lui A. B. în *Brad*. Frumoasa legendă a lui „*Gruia lui Novac*” numai pentru aceea nu s'a publicat, fiindcă este publicată de foarte multe-ori și în foi și în cărțile singuratic, așa că o știe toată lumea. Iartă dar', că nu 'ți-s'a putut face de-ajuns dorinței.

D-sale N. P. în T. M. Tabloul regilor *României* și celelalte tablouri nu știm unde se află, întreabă însă la librăria „*Sococ și Comp.*” în *București*, îți va da răspuns. Coranul turcesc nu știm să se afe în românește.

D-sale *Ioan I. Ilie Brad* din *Guraru*. „*Poesia Iancului*” nu se poate publica. Ai avea proces că spui că nu-ți mai iubești patria.

D-sale *Al. I.* în *H.* D-ta ai deschis discuția; 'ți-s'a dat un răspuns; 'ți-s'a dat apoi în nr. 25 al foii cărăși d-tale cuvîntul și ai rămas d-ta cu vorba din urmă zisă. Acum revii, și spui aceleași lucruri, ce s'au mai spus. Noi însă nu mai putem începe d'a capo, și te rugăm să nu mai stărui. Nu-ți facem nici o nedreptate. D-tale 'ți-am dat loc de 2-ori, celoralți odată numai. Dorindu-o d-ta, 'ți-am trimis manuscrisul.

Pentru redacție și editură răspunzător: **Ioan Ciiontea.**

Proprietar: **T. Liviu Albini.**

LOTERIE.

Tragerea din 28 Septembrie n.
Budapesta: 20 21 34 50 39

Tragerea din 2 Octombrie n.
Sibiiu: 25 86 65 46 39

Cursul pieții din Sibiiu.

Din 3 Octombrie n. 1895.

Hârtie-monetă română	Cump.	9.49	vënd.	9.53
Lire turcești	"	10.68	"	10.76
Imperiali	"	9.60	"	9.64
Ruble rusești	"	1.29	"	1.29.50
Galbeni	"	5.60	"	5.65

Bursa din Budapesta.

Din 1 Octombrie n. 1895.

Renta de aur ung. 6%	123.50
" de aur ung. 4%	99.45
" ung. val. cor. 4%	125.70
Împrumutul căilor ferate ung.	123.—
Amortisarea datoriei căilor ferate de Ost ung. (1-a emisiune)	103.—
Amortisarea datoriei căilor ferate de Ost ung. (2-a emisiune)	98.—
Bonuri rurale ung.	98.75
" croate slavone	101.25
Obligațiunile desp. regalilor	15.—
Împrumut cu premiu ung.	147.—
Losuri pentru regularea lisei și Seghedin	101.—
Renta de hârtie austriacă	101.—
" de argint austriacă	101.—
" de aur austriacă	123.—
Losurile austriace din 1860	—
Acțiunile băncii austro-ungare	1077.—
" " de credit ung.	—
" " " austr.	—
Scrisuri fonciare ale institut. de cred. și economii „Albina“	100.75
Argintul	—
Galbeni împărătești	5.73
Napoleon-d'ori	9.63
Mărci 100 imp. germane	59.80
Londra 10 Livres sterlingi	121.15

Bursa de Viena.

Din 1 Octombrie n. 1895.

Renta de aur ung. 6%	123.50
" " " 4%	99.40
Renta ung. v. c. 4%	125.55
Împrumutul căilor ferate ung.	123.—
Amortisarea datoriei căilor ferate de Ost ung. (1-a emisiune)	103.15
Amortisarea datoriei căilor ferate de Ost ung. (2-a emisiune)	98.15
Bonuri rurale ung.	98.15
" " croate-slavone	158.0
Împrumut cu premiu ung.	146.25
Losuri pentru regularea lisei și Seghedin	101.15
Renta de hârtie austriacă	101.20
" " argint austriacă	101.20
" " aur austriacă	123.—
Losuri austriace din 1860	—
Acțiunile băncii austro-ungare	1079.—
" " de credit ung.	492.—
" " de credit austr.	284.75
Argintul	—
Galbeni împărătești	5.75
Napoleon d'ori	9.61
Mărci 100 imp. germane	59.27
Londra 10 Livres sterlingi	123.87

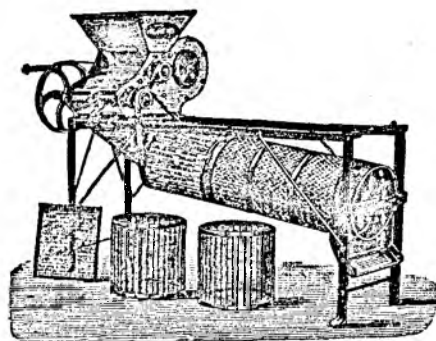
Bursa de București.

Din 19 Sept. v. — 4 ore p. m.	Casa
Renta rom. per 1875 5%	100
Renta română amort. 5%	97
Renta (Schuldverschreib)	09
Oblig. de stat C. F. R. 6%	—
Renta rom. (Rur. conv.) 6%	100
Împrumutul municipal 5%	87
Scrisuri func. rurale 5%	—
Scrisuri func. rurale 7%	—
Idem urbane 7%	—
" " 6%	102
" " 5%	87
Banca-Naț. (100 lei vers. Intr.)	1468
Soc. Dacia-Rom. (250 lei vers.)	420
Soc. de Asig. Naț. (200 lei vers.)	487
Soc. rom. de reasig.	118
Soc. de con (250 lei vers.)	106
Oblig. Casei Pensiunilor	280
Agio	—
Schimb.	
Londra 3 luni	—
" cek	—
Berlin 3 luni	—
" cek	—
Paris 3 luni	—
" cek	—
Viena	—
"	—
Agio	—

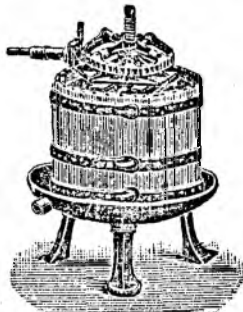

Lucru durabil și cel mai solid!

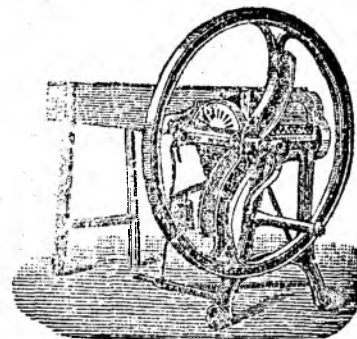
Triere!

Triere!

Pentru
curățitul neghinei
și al altor soiuri
de golgodine din
grâu etc.

Teasuri de struguri și alte poame

Mașini de tăiat nutreț

Mașini de sămănat în rînduri

Sdrobitoare de struguri

Mașini de tăiat napi etc. etc.

Se află în marele deposit la

[2654] 3—4

SAM. WAGNER,

Mare fabrică ardeleană de mașini agricole, prăvălie și prima turnătorie de fer sibiiiană.

Cu prețuri foarte moderate!

Marfă gata după plac.

**PRIMA
tovărășie română de cismărie
IN SIBIIU.**

Strada Gușteriții, Dragoner-Wache.

Măestrii cismari:

TEODOR MOLDOVAN, ZACHARIE ARON și IOAN DOBREAN,

constituiți în tovarășie de cismărie, aduc la cunoștința p. t. publicului, că în atelierul lor de cismărie se află tot felul de încălțăminte gata pentru bărbați, femei și copii, precum cisme cu limbă, cisme întărite cu două cuseturi, călțuni de tot soiul, cisme de tot soiul pentru femei și copii, cioboate mari și mici, ghetete pentru bărbați, femei și copii solid și trainic lucrate din material bun cu prețuri foarte ieftine.

Tot aci se execută prompt și ieftin tot felul de reparaturi.

Tovărășia cercetează toate târgurile din Transilvania unde se vinde numai marfă provăzută cu ștampila reuniunii.

Comandele din afară se execută repede și conștientios.

De clientelă binevoitoare și numeroasă se roagă

cu distinsă stimă

Prima tovarășie română de cismărie
în Sibiiu.

[2543] 6—12

Prețuri foarte ieftine.

Comandele se execută repede.

Lucru bun și durabil.

De arendat.

O casă de peatră cu trei odăi, culină, pivniță, grajd, șură, local de boltă aranjat cu tot mobilierul necesar și având dreptul a se vinde tutun și sare arendeză numai decât în condiții favorabile. Casa este situată în cel mai potrivit și mai frecvent colț de stradă.

Doritorii sînt rugați a se adresa la proprietarul [2760] 2—4

Ioan Ilieșiu,
în Țapu (Csicsóholdvilág). p. u. Mikezásza.

„VICTORIA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII.

Sediul: ARAD, casa proprie, calea Archiducele Iosif nr. 2.

Întemeiată la 1887.

Capital de acții fl. 300.000. Fond de rezervă fl. 80.000.

Depuneri fl. 800.000. Circulația anuală fl. 10,000.000.

Primește depuneri spre fructificare, după care solvește 5% interese fără privire la termenul de abdicere.

Darea de venit după interese încă o solvește institutul separat.

După starea cassei, depuneri până la fl. 1000 se restituiesc îndată la prezentarea libelului fără abdicere.

Depuneri se pot face și prin poștă și se efectuează momentan după sosirea comandai.

Direcțiunea institutului.

[759] 30—46

Oroloage, lanțuri de oroloage, ginvaere, prețioase, de aur și argint, provăzute cu marca oficiului reg. ung.

Cel mai mare și mai frumos deposit

de tot felul de oroloage bine regulate. Numai oroloage veritabile elvețiene cu prețuri à la fabrică numai pe lungă plătire în bani gata în

atelierul de orologerie

a lui

IULIU ERŐS,

Sibiu, strada Cisnădiei nr. 3.

Oroloage remontoar de argint pentru bărbați și femei cu și fără capac dublu 7, 8, 9—10 fl.

Oroloage remontoar de nikel pentru domni veritabile elvețiene 3 fl. 50 cr., foarte fine, cu marca Urania 5—6 fl.

Oroloage remontoar de nikel pentru domni veritabile elvețiene cu capac dublu 5 fl., foarte fine marca Urania fl. 5.50.

Oroloage rusești de argint veritabil de tula 9 fl., cu capac dublu și încrustate cu aur, anker 15—16 rubine 12—20 fl.

Oroloage remontoar de aur pentru dame cu sticlă de cristal 15 fl., cu capac dublu (masiv) împreună cu cutia 20 fl.

Oroloage remontoar anker de argint pentru domni cu capac dublu foarte masiv, toate 3 capacele de argint 10—16 fl.

Oroloage remontoar anker de aur pentru domni cu sticlă de cristal cu capac dublu 22—30 m. împreună cu cutia dela 30—37—50 fl.

Oroloage bune de părete, închise, cu mecanism de bătut mergînd 36 oare, cu gravură frumoasă, veritabile de Schwarzwald 3—4 fl.

Deșteptător veritabil american în căsulie de nikel cu și fără dată, deasemenea foarte bune 2—3 fl.

Orologiu cu pendul veritabil vienez, tras odată merge 8 zile, cu și fără mecanism de bătut 10—13 fl.

Lanțuri de argint și brățare pentru doamne dela 1 fl. 50 cr. până la 4 fl., inele de argint și double 30—80 cr.

Cercei de aur cu briliant simili frumos împreună cu cutia 4 fl. 50 cr., cu diamant veritabil 22—36 fl.

Lanțuri de argint bărbătești pentru civili și militari dela 2 fl. până la 4—5 fl., medalion de argint dela 30 cr. în sus.

Inele de aur bărbătești și femeiești dela 5—10 fl., lanțuri de aur femeiești 11—24 fl., bărbătești dela 25—50 fl.

Afară de cele sus amintite am tot felul de articli de acest soi precum și

mărfuri optice

Ochelari numai cu sticlă fină de cristal dela 40 cr. până la 14 fl., de oțel, nikel, double și aur.

Comandele din afară, indicând numărul sau trimițînd sticla cea veche se execută bine și repede în mod specialist.

Lorgnete, ochianuri de câmp 4 fl. 50 cr. — 13 fl., foarte fine achromatice.

Reparaturi de oroloage și obiecte optice se execută în modul cel mai conștientios, bine și ieftin.

Mărfuri neconvenabile se schimbă în decurs de opt zile sau la cerere se înapoiază banii. Împachetarea se compută în prețul speselor proprii, la comande de oroloage cu pendul rugăm a se alătura 5 fl.

Oroloage de buzunar dela 2 fl. 50 cr., până la specialitatea cea mai excelentă am de tot soiul în deposit, de aur, de argint, nikel, albe și de goldin. (Un orologiu goldin cu capac dublu, cu căsulie foarte frumos gravată 6 fl.)

Rugându-mă pentru comande cât de multe, semnez cu toată stima

IULIU ERŐS,

Sibiu, strada Cisnădiei Nr. 3

[8] 15—52

Pentru oroloage noue și reparaturi garanție cinstită de 2 ani!

Numai fabricatele cele mai fine, serviciul cel mai solid și conștientios!!!

Legea despre servitori.

În zilele noastre peste tot auzim adese-ori plângeri, că clasa servitorilor n'ar fi cu atâta alipire, credință și iubire către stăpân, după-cum a fost aceasta în trecut. Chiar sînt o raritate servitorii în cari stăpânii se pot încrede și cari 'și-ar împlini chemarea cu deplină bunătate, supunere și ascultare.

Această decadentă a servitorilor după socoteala celor mai deștepți cunoscători de lucruri, se naște din neglijarea creșterii religioase, din necunoștința poruncilor credinței și din lipsa de neîndestulare cu puțin, din lățirea în mod înspăimântător a luxului. Adecă din dorința neînfrănată de a trăi bine, a se hrăni cu mâncări alese, a purta vestminte scumpe, a lucra puțin și a câștiga mult; acestea sînt isoarele relelor.

Aceste rele, — cari s'au încuibat și se lătesc în mod înspăimântător, numai prin creștere religioasă-morală, prin lățirea cumpătului și îndestulării cu puțin, prin tractarea sau grijirea bună a servitorilor, — se pot delătura.

Pentru regularea datorințelor împrumutate ce trebuie să fie între stăpân și servitor s'a adus legea din 1876 articolul XIII. Această lege a ușorat mult starea servitorilor, fără să fi înaintat prin dînsa credința, alipirea și bunătatea servitorilor. Peste tot această lege nu corăspunde deplin cerințelor. Din foarte multe împregiurări în loc de ușurare a îngreunat chiar cărmuirea, supravegherea și dispunerea stăpânului. Aceea conține unele reguli, cari pe servitori îi desleagă de sub responsabilitate, le dă unele drepturi, prin cari legătura dintre stăpân și servitor se prea lărgeste, încât stăpânul este constrîns a suferi multe pagube, prin cari mereu crește îndrăzneala, lenea, neglijarea datorinței acelor și li-se dă încâtva ocașiune a-'și putea acoperi păcatele sub lege.

După porunca legii, învoeala împrumutată, care se face între stăpân și servitor, fie cu vorba ori în scris, este o legătură care îndatorește împrumutat.

Persoana, care se îndatorește cu obligațiune (contract) a îndeplini anumite lucruri la o casă pentru preț hotărît, fie și numai în vremea unei luni, se numește: *servitor*.

Tocmirea servitorilor de regulă se ține de datorința bărbatilor, servitoare poate tocmi și stăpâna, în cas de neînțelegere însă hotărăște vorba bărbatului.

Minoreni se așează în serviciu de părinți, tutori, însă în acest cas se poteste și învoirea scaunului orfanal.

Servitor numai acea persoană poate fi, care are voință deplină asupra sa.

Servitorul, care s'ar tocmi deodată la mai mulți stăpâni și ar primi arvune deodată dela mai mulți stăpâni, poate fi pedepsit dela 5—20 fl. Dacă n'ar ave din ce plăți pedeapsa în bani, atunci 'i-se strămută în arest sau temniță. Tot la 3 fl. 'i-se socotește o zi de temniță.

Fîind chemat servitorul la miliție pentru a-'și împlini datorința de soldat, contractul ori învoeala încheiată între stăpân și dînsul, se desface fără nici o despăgubire. Soldatul, care ar fi chemat numai la deprindere de arme sau la slujbă pentru vreme scurtă, este îndatorat a se îngrijii de altul în locul seu, dacă stăpânul nu 'l-ar dispensa dela servire.

Tocmeala, obligațiunea, ori învoeala încheiată pe vreme nehotărîtă — în care nu se spun apriat anii, lunile, săptămânile, ca așa persoanele cari au încheiat învoeala să-o poată și desface, — n'are nici o valoare.

Răsplătirea arvunei nu poate desface tocmeala încheiată, numai în cazul când servitorul nu este îndatorat a intra în slujbă.

Servitorul, care s'ar fi tocmit la mai mulți stăpâni și ar fi primit dela mai mulți arvună, este îndatorat a intra în serviciu la cel dintăiu stăpân cu care s'a tocmit, dacă acela este aplecat a-'l primi. Celoralaltă stăpâni este îndatorat a plăti cheltuelile avute cu câștigarea de servitori și pagubele ce ar fi avut, prin întărziarea servitorului tocmit.

Stăpânul, care ar primi cu știrea în slujbă servitori, când se află împlinindu-'și slujba la alți stăpâni, poate fi pedepsit dela 10—40 fl.

Nu este îndatorat stăpânul a primi în slujbă servitorii:

a) dacă are motive temeinice contra lor și a purtării morale sau a credinței.

b) dacă ar suferi de boale lipicioase sau scărboase, despre cari mai nainte n'a avut cunoștință;

c) dacă servitorul înainte s'a contrariat a intra în serviciu;

d) dacă din loviri elementare: foc, apă, gheață ar fi silit a-'și împuțina numărul servitorilor.

Despre toate aceste împregiurări, stăpânul este îndatorat a-'și încunoștința în vreme de 3 zile servitorii arvuniți, retrimițându-le arvuna.

Numai singur în casuri de lovituri elementare, nu este stăpânul îndatorat a se ține de această regulă.

Nu sînt îndatorați servitorii a intra în slujbă:

a) dacă prin boală sau altă neputință sînt împedecați;

b) dacă în vremea tocmită ar moșteni, în acest cas însă sînt îndatorați a se îngrijii de suplinitori;

c) dacă servitoarea s'ar mărita și bărbatul nu s'ar învovă să intre în slujbă;

d) dacă stăpânul 'și-ar strămuta locuința într'alt sat, dorind ca servitorul încă să se meargă acolo, când n'a fost așa tocmeala.

e) dacă împregiurările familiare: moștenire, morbul părinților sau alte stări ar face de lipsă rămânerea acasă.

Servitorul tocmit, toate aceste împregiurări, este îndatorat a le aduce la cunoștința stăpânului cu motive vrednice de toată încrederea, răsplătindu-'i și arvuna primită.

Afară de împregiurările amintite, stăpânul este îndatorat, sub pedeapsa pierderii arvunei și răsplătirea altor cheltueli, a primi în slujbă servitorii. Tot asemenea sînt îndatorați servitorii a intra în slujbă, din contră pot fi constrîși la aceasta prin autoritățile sau direcțiile administrative.

Dacă nu s'ar putea sili sau constrînge servitorii, să intre în slujbă ori constrîngerea n'ar ave nici un rezultat, atunci pe lângă arvună pot fi constrîși la plățirea cheltuelilor și afară de aceste la 2—20 fl. pedeapsă în bani. Neavînd din ce plăți pedeapsa, aceea se schimbă în temniță, socotind tot la 2 florini o zi de temniță. (Va urma.)

Despre îngrășatul porcilor.

(Urmare).

Locul sau cotețul de îngrășat.

După-ce economul 'și-a ales porcii de îngrășat, așa după-cum s'a expus mai nainte, trebuie să se îngrijească de loc corăspunzător, unde să fie așezați pentru îngrășare. Culcușul trebuie ales așa, ca se nu fie nici prea tare nici tinos. Pentru porci să fie la îndemână totdeauna apă curată și sănătoasă. Mai bune sînt locurile ocolite lângă văi, unde porcii pot bea și se pot scărda după dorință. Cu numărul porcilor trebuie să fie potrivite troacele sau vălaiele de îngrășat.

Foarte acomodat este pentru îngrășat pămîntul mai nășipos sau prundos. De aceea cât numai se poate cotețele de îngrășat trebuie clădite pe dîmburi și margini de coline, unde porcii se pot retrage pe pămînt uscat. Pe lângă toate că porcilor le place a se tăvăli prin lacuri și bălți, cu prilegiul îngrășatului le place să aibă culcuș uscat și anumită comoditate.

De regulă, unde îngrășatul se face pentru neguțatorie se clădesc cotețe deschise, dar' coperite câte de 1½ metru înălțime și 2—3 metri lărgime. Păretele cotețului se așează de cătră Mează-noapte, ca să nu ajungă vînturile porcii. Sub acoperemîntul cotețului se scutesc porcii contra căldurii și ploilor. Tot aci află scut și adăpost peste vară și dinaintea razelor soarelui și a căldurii.

Pentru scaldatul porcilor încă trebuie să fie îngrijire. Lacul de scaldat mai totdeauna se face potrivit cu numărul porcilor. Acesta se face în apropierea fântânii, de un metru afund, atât pe margini cât și fund trebuie scândurit, lăsând loc anumit pentru intrare și eșire. Acest loc trebuie apoi umplut cu apă din fântână, ca porcii să aibă unde se scâldea. Cum am amintit și mai sus, mai bune sunt cotețele, cari se clădesc pe malul văilor sau chiar peste văi, ca porcii pururea să aibă apă proaspătă de beut și de scaldat.

În ocolul sau curtea cotețelor să fie arbori sau pari groși de cari să se poată scărpină porcii. Acest ocol sau curte să fie destul de larg și cât se poate așternut cu năsip sau prund. În asemenea ocol porcii se pot mișca ușor, nici nu se murdăresc așa tare, ca în ocoalele lutoase, unde îndată-ce ploauă, se face tină multă.

Fiindcă porcilor meniți pentru îngrășat le place a mânca în tignă, trebuie a se îngriji amăsurat numărului acelor, de troace sau vălauă de nutriție destul de multe și largi. Pregătindu-se din partea economului toate cele de lipsă pentru îngrășatul porcilor, economul să mai grijească, ca porcii să nu poată pune în troci picioarele, ca să nu-și murdărească hrana.

Pentru hrană trebuie anumite unelte sau vase. Măncările menite pentru hrană cât numai se poate să pregătesc, ca să fie mai nutritive și ușor de mistuit. Deci economul, care voește a îngrășa porci, mai înainte se va îngriji de bucate sănătoase, bune și indestulitoare.

Fie că îngrășatul se face în mare ori numai pentru trebuințele casnice. Cerința de frunte sunt bucatele bune trebuincioase pentru îngrășare.

Economul, care voește a îngrășa porcii pentru neguțatorie, trebuie să-și tragă seamă dacă poate avea ceva dobândă. Așa va socoti prețul porcilor după-cum se pot lua din piață, prețul bucatelor și îngrijirea ce poartă îngrășatul.

Chiar și atunci, dacă economul ar avea porcii lui, cari îi poate ocoli pentru îngrășat, cât și grăunțele și alte nutrețuri de lipsă, totuși trebuie să-și facă socoteală. Dacă atât porcii, cât și bucatele le poate mai ușor vinde și doară capătă un preț mai bun, atunci deloc nu se plătește ca să se obosească cu îngrășatul porcilor.

Este adevărat, că dacă economul îngrășe porcii pentru trebuințele sale, nu face atâta socoteală. În asemenea împregiurări nu face socoteală nici cu cheltuelile nici cu dobânda, ci se îndestulește dacă poate avea pentru casă unsoare, slănină și cărnurile mai trebuincioase. Cine însă cumpără atât porcii cât și grăunțele pentru îngrășat, acela trebuie să-și tragă bună socoteală ce face.

Sunt însă unele împregiurări, când economii nu pot și nici nu trebuie să facă

socoteală amănunțită. Așa la unele fabrici de spirt, bere ori zahăr rămânând multe picături sau nutreținte, lucru foarte curat că trebuie întrebuințate așa, ca să se poată prețui. În asemenea împregiurări economii sau stăpânii fabricilor sunt constrinși a îngrășa porci.

În urmă sunt încă unele împregiurări, cari însăși ne dau ocaziunea binevenită pentru îngrășarea porcilor. Așa când se face multă ghinde în stejari și fructe bogate în fagi, aceste sunt bucate cu cari porcii se pot îngrășa ușor și cu cheltueli mai puține. Aci adevărata dobândă este hotărâtă, de prețul cum s'a putut cumpăra porcii și dela folosirea sau exploatarea înțeleaptă a nutririi. În asemenea împregiurări nu atât prețul animalelor și bucatelor de nutriție, ci buna chibzueală ca porcii să fie bine nutriți și cât se poate de bine îngrășați; dau adevărata dobândă. Muntenii în asemenea casuri fac foarte frumoasă dobândă cu îngrășatul porcilor.

(Va urma.)

Pivnița și vinul.

Afându-ne în vremea storsului, când economul își adună cu multă grije roada unui an, așa cred va fi bine să zicem ceva despre unele reguli, cari trebuie observate la păstrarea vinului.

Fără îndoială este lucru cunoscut, că pivnița bună este cerința cea mai de frunte pentru economii, cari se deprind cu cultivarea viței de viie. Păstrarea și ferberea vinului, poartă pivnița cu aer mai cald, în care mustul să se poată preface în vin gustos. Pot fi strugurii și mustul de vin ori-ce fel bun, dacă pivnița este rea, toată recolta (culesul) de vin o poate strica.

Nu odată s'a întâmplat, că din pivnițe destul de bine zidite, foarte curat păstrate și în locuri bune spre multă mahnire și mirare a economilor vinul avea față sau culoare turbure. Adese-ori proprietarii erau mult năcăjiți de această calamitate, le-a succes însă aflarea adevăratei pricini. Aceasta a fost schimbarea pe mare de aer. Descoperindu-se odată răul, este ușoară aflarea leuirii.

Peste tot este lătită părerea, că pentru ferberea și întocmirea vinului mai bune sunt pivnițele răcoroase. În această categorie se socotesc de regulă pivnițele în cari căldura se mișcă între 10—12 grade R. Pivnițele mai răcoroase, de regulă au temperatură (aer) mai stabilă, care se poartă pentru ferberea și păstrarea vinului.

Bunătatea pivniței mai răcoroasă, fără îndoială se află în acea împregiurare, că vinul este scutit de schimbările aerului.

Să ne închipuim o pivniță, în care temperatura în vremea iernii se scoboară la 5° R.; din contră vara suie la 14 până 16° R. Ajungând asemenea temperatură

vinul, se află în curs sau curent de schimbare. Fiind însă, că vinul în buți se încălzește foarte neregulat, încât partea încălzită se ridică în sus, cea rece se scoboară în jos, din această suire și coborîrea urmează schimbare neîncetată, care tulbură vinul. Din această schimbare de sine a picurilor, urmează că vinul nu se poate așeza nici nu se poate deplin curăți.

Este foarte bine știut, că chiar când se umplu buțile, vinul trebuie scutit de ori-ce clătănări sau sgudui. Sguduirea produsă, prin schimbare sau deosebire mare a temperaturii este cu mult mai mare și simțită, decum s'ar putea produce prin sgudui tropote, sau lovituri. Cu deosebire este foarte mare curentul sau schimbarea, când temperatura se egalizează (unește) repede.

Cu deosebire când în vinul cu care umplem buțile se află mestecată beșica de pește, care mai întâiu a fost descompusă. Greutatea picurilor mestecați cu beșica de pește aduc în mișcare vinul, și așa pe încet alege toate părțile de drojdi din dînsul, care le așează pe fundul buților. Îndată-ce se schimbă temperatura din pivniță, părțile sau picurii de vin încep mișcarea, așa încât abia în unele perioade de vreme se află în liniște. Adese-ori mișcarea poate fi foarte mare, încât peste an cu deosebire la schimbarea temperaturii chiar și în buțile pline vinul se face turbure. În acest curent sau mișcământ chiar și unele părți din drojdiile așezate încă încep a se pune în mișcare.

Așa d. e. dacă temperatura pivniței peste iarnă este de 5° R., îndată-ce urmează căldurile și peste vară temperatura se ridică dela 10—16° R. În asemenea împregiurări scândurile (doajele) buților încălzindu-se părțile din vinul mai cald se îndesă și tind a trece către mijlocul buților, dar' tot atunci picurii mai reci vin la margine.

Prin asemenea schimbare se naște mișcarea, care de nou turbură chiar și vinul cel mai limpede, adecă curentul ce se naște poartă în mișcare și drojdiile. Această mișcare ține atâta vreme, până când vinul s'a încălzit sau răcit într'o formă. Atât când începe a se încălzi, cât și atunci când se răcește mișcarea și cu dînsa turburarea se repetă.

Mai apriat se poate observa sau vedea mișcarea fluidităților, adecă materiilor curgătoare, dacă o glaie de vin se așează la fața soarelui. Așa, îndată-ce începe încălzirea, mișcarea se face spre mijlocul glăzii, încât chiar și drojdiile se mișcă, prin ce se turbură vinul.

Îndată-ce aerul s'a răcit și căldura soarelui s'a împutinat, mișcarea se face din lăuntru în afară, dar' stând așa într'o noapte, pe dimineață fluiditatea va fi deplin curată și limpede.

Dacă glaia va fi așezată într'un loc, unde temperatura este aceeași, vom putea

afla că limpezirea fiecărui must sau vin va urma în vreme scurtă, și nu se va turbura așa ușor.

După-ce economul este în curat și cunoaște aceste reguli naturale sau fizice, trebuie să grijească în ce pivniță își va așeza vinul pentru ferbere. De aceea trebuie să caute asemenea pivniță, unde aerul nu este expus la multe schimbări.

Cu cât mustul ferbe mai liniștit, vinul este mai bun, cu cât mustul este supus la schimbări de aer, cu atât vinul se face mai rău.

Pivnițele de sub căsi sau clădiri de regulă schimbă aerul, câte cu 3—9° R. Așa cu cât este schimbarea mai puțină, cu atât este pivnița mai bună. Mai mare este deosebirea în temperatură în lunile Iunie și Iulie. De aceea vinul trebuie tras de pe drojzii înainte de ce ar ajunge vremea în care acela poate fi turburat prin schimbarea aerului. Îndată-ce vinul este mai curat, nici schimbarea aerului nu este pentru dînsul atât de stricătioasă.

Se pofteste, în urmă, ca în pivnița unde se așează vinul, să nu fie nici un fel de necurătenie. Pivnițele trebuie păstrate curate. De loc nu este iertat a duce în pivnița cu vin: oțet, legume, cartofi, curechiu sau alte verdețuri. Economul, care n'a fi cu grije la curățenia pivniței și că aerul din aceea să fie pururea bun, scutit de ori-ce mirosuri străine, acela nici-când nu va avea vin bun.

Știri economice.

Expoziție de orz și tîrg de poame. Făcînd o călătorie la Budapesta în 21 Sept. st. n., am cercat și locul unde a întocmit „Reuniunea economică a Ungariei”, expoziția de orz, menită pentru facerea berii și tîrgul de poame.

Expoziția s'a întocmit într'un salon (casă) foarte spațioasă și largă, în prima ridicătură. Orzul era trimis în saci în cantitate câte de 15—30 chgr. Pentru cercetătorii expoziției însă s'a întocmit pe mese lungi, tot săculețe câte de 5 chgr. În aceste săculețe se afla orzul, în dînsul ședule, pe cari era scris locul de unde este orzul și cine este exponentul.

Fără îndoială deosebita ținuturi și comitate din țeară au fost înfătoșate, totuși socotit orzul expus cu mulțimea economilor, putem zice că au fost slab reprezentați, adecă numărul exponenților a fost prea mic. Abia a putut să fie o sută numărul exponenților.

Dacă privim frumseța și bunătatea orzului expus așa, încât se poate face judecata cu privire, ne cuprinde o deosebită plăcere, văzînd frumseța și felul bine crescut al orzului. Este adevărat, că n'a fost trimis la expoziție mult orz, cel expus însă a fost de o calitate și bunătate vîdită.

'Mi-s'a arătat și felurile de orz, cari se vor expeda la expoziție și tîrgul de orz, care se ține în Berlin în 17 și 18 Octomvrie.

Tîrgul de poame era abia la început. Chiar pe această vreme aduceau deosebita mustre ce se trimiteau din țeară, ca să se poată începe tîrgul. Acest tîrg de poame încă este întocmit în palatul „Reuniunii”, dar' nu

în ridicătură, ci în parter. Întrînd aci îndată mă atinse foarte plăcut mirosul de poame.

Numai pe o singură masă erau poame expuse, acelea erau trimise din *Marmăția* prin deputatul dietal *Petru Mihali* din comuna *Sarasău*. Dintre mere erau vre-o 7 feluri foarte frumoase cu deosebire *renetele*, *parmenele* și *cormoșele aurii* erau foarte sănătoase, bine crescute și foarte plăcute la privire. Dintre pere abia patru feluri se dovediră a fi foarte frumoase și mai presus pergamenele de toamnă și iarnă. După-cum se poate concluda, expunătorul este bun pomolog, are loc foarte potrivit pentru pomi și cultivă foarte multe feluri. De pe poame se vede, că însuși pămîntul și clima este foarte favoritoare pentru pomărit. Celelalte însă nu erau despachetate din lăzi, așa nici nu le-am putut vedea.

Din traista cu povețele.

Întrebarea 139. Representanța comunală din Brad (comitatul Sibiiu) a adus încă de mult un conclud cu tăiatul lemnelor în pădure, să se plătească anumit preț pentru folosul acelora după dare. Fiindcă acum casa comunală a ajuns la deficit, încât nu mai poate acoperi cheltuelile comunale, în acest an au luat un conclud, în care a făcut repartiția tot în trei clase, și anume: clasa I-iu cu 20 fl., a II-a cu 15 fl., a III-a cu 10 fl. Prin urmare și omul cel mai sărac are a plăti 10 fl. v. a. E bun acest arunc? sau să ne ținem după §. 120 unde zice: că aruncul să se facă după darea de pămînt?

Abonatul dela 6205.

Răspuns. Representanța comunală are drept a lua hotăriri de această natură dacă pădurea este comunală, dar' nu atunci dacă este urbarială. Pentru acoperirea cheltuelilor comunale se poate face repartiție, care trebuie să fie aprobată de vice-comite. Dacă aruncul se face după darea de pămînt, atunci la toată întîmplarea oamenii mai auți plătesc mai mult; dar' așa se mai împărțesc sarcinile peste toți. Apoi lemne de foc trebuie și celor mai săraci, chiar dacă n'ar avî dare de pămînt așa plătesc; dar' împărțindu-se pe dare n'ar plăti decât abia ceva sau nimic. Repartiția numai într'atîta nu pare a fi destul de bună, încât clasele sînt puține și pentru cei săraci este prea mare suma de 10 fl., trebuia 5 clase. La toată întîmplarea așa aveți repartiție mai potrivită dacă cei mai săraci poporeni plăteau numai 5 fl.

Întrebarea 140. Școala confesională din Rîdemori, unde funcționez ca învățător, nu avea înainte de comasație nici un petec de pămînt, afară de curte. După comasare însă 'i-s'a dat din partea comunei mai bine de 1 jugăr de pămînt, cu scop de a-l folosi ca grădină de pomărit, unde eu am și sîmînat pe o parte sîmîntă de meri și peri. Adevăr este, că a mai rămas și loc necultivat, care produce iarbă în preț cam de 12 fl. anual. Notarul cercual din loc s'a pus și a vîndut iarbă de pe pămînt, zicînd că n'am nici un drept de a-l folosi. Dînsul zice: că acea pîrticea de pămînt e a școalei comunale și nu a școalei confesionale, cu toate-că în comuna noastră nu se află școală comunală.

Vă rog a-mi răspunde ce aș avea de făcut.

Bruțarul-superior.

Augustin Pop,
învățător.

Răspuns. Dacă ai folosit d-ta și în anul trecut iarbă, sau dacă dela comasare

nici n'ai fi avut vreme de folosit vei purcede în modul următor: Vei cerca cărțile funduare pe cine este întabulată proprietatea, este a școalei, ori a învățătorului. Dacă proprietatea este întabulată pe școală sau învățător, folosul după lege este al d-tale, dacă ești învățător aprobat în stațiune. Dacă ai folosit în anii trecuți proprietatea vei cere dela judele cercual regesc prin careva avocat repunere în moșie, cu martori adevînd folosința din anii trecuți și totodată pîrînd pentru conturbare în moșie pe notarul care te oprește dela folos. Dacă n'ai fi avut timp dela comasare încoace a duce folos, atunci prin extras dela cărțile funduare vei adevîri că școala ori învățătorul e proprietarul și cu atestatul dela senatul școlar că d-ta ești învățătorul actual. Și în acest vei cere repunerea în avere tot dela judecătoria cercuală regească. Deodată cu pîra de conturbare în proprietate vei cere, ca prin notarul tulburător să 'ți-se plătească toate pierderile sau reîntoarcerea cheltuelilor avute cu scoaterea din moșie.

Întrebarea 141. De unde și pe ce cale 'mi-aș putea câștiga copuri de viță de viie americană! Și care specie ar fi mai acomodată pentru regiunile noastre și totodată și mai ușor de cultivat.

Poate-se ajunge scopul și numai cu atari specii, cari nu se altuiesc? Ear' cele cari trebuie altoite numai odată se altuiesc sau todeauna de câte-ori voește omul a-'și crește lemn de roadă? Deoarece-ce 'mi-s'a dat ocaziune asta primăvară, a vedea pe un vinicultor altoind vița europeană în vița sîlbatecă americană, el altoiește de-o palmă dela pămînt. Așa nu 'mi-am putut explica cum apoi vînd a-'ți crește lemnul de roadă din butuc, care e sîlbatec, oare va trebui ca din nou să altuească, adecă în tot anul.

Nu cumva se află vr'o carte care ar tracta despre lucrul acesta? De cumva s'ar afla așa ceva atunci vă rog a-mi recomanda o astfel de broșură fie românească sau ungurească.

Săcalul-de-Câmpie 1895. *Alexandru Mesaroș.*

Răspuns. Adresează-te în Alba-Regală (Székes-Fehérvár) la Szenté János, care se află încredințat cu o pepinieră a statului. Dela dînsul primești catalog despre soiurile de viță cât și prețul moderat al acelora. Cât pentru cultură experiența 'ți poate da îndrumarea cea mai bună, caută să știi dela alți viri din comună cari cunosc natura pămîntului dela d-voastră. De comun se cultivă vița americană unde s'a ivit filoxera. Vița odată altuită nu se altuește altul, numai dacă ar crește vițe sîlbatece. Lemnul de roadă răsărit din vița altoită nu trebuie de nou altuită. Dacă ar răsări lemn din butuc sîlbatec, lucru natural că trebuie altoită aceea viță. De regulă nu se cultivă viile numai din butuci, ci și din mlăzile altoite se lasă lemn de roadă.

Despre viierit în limbi străine se află o literatură întregă, dar' noi abia avem ceva carte deosebită care ar tracta acest ram deosebit. În limba română vei afla vr'o 2 scrieri, cere cataloage dela librării: *Sococ* din București și *Krafft* din Sibiiu, apoi vei alege ce-'ți va conveni. Cât pentru cărți în limba maghiară cere pe o carte de corespondență „Catalogul literaturii economice” dela *Koczányi és Vitéz din Kassa*, în acela vei afla după plăcere mai multe cărți parte ungurești despre cultura viilor și altoit.

Monografia economică-culturală a comunei

Gurariului.

Scrișă de Ioachim Muntean, preot.

1. Poziția și numirea.

La poalele Carpaților, spre Mează-Apus dela Sibiu, în comitatul Sibiului, cale ceva mai bine de o postă (19 kilometri), se află comuna *Gurariului*.

Are forma unui corn vîrit cu vîrfurile între dealuri și îndreptat spre Apus, ear' cu deschizătura întoarsă către Mează-noapte—Răsărit, spre șes din toate părțile e încungiuată de dealuri și coline.

Cibinul, căruia sătenii nu-i zic așa, ci simplu «*Rîu*», taie comuna de-alungul pe o întindere de 3 jug. și 1300 □^o, despiciîndu-o în două.

Dela felul cum dealurile se deschid dintr'una și lasă «*Rîului*» curs slobod spre șes, și dela poziția comunei în giurul țermurilor lui, 'i-s'a dat acesteia numele de «*Gura-rîului*». Străinii neputînd rosti bine sunetul «*t*», 'i-au schimosit puțin numele, Ungurii scriindu-l «*Gurard*»; ear' Sașii «*Gurarou*».

E vecină cu comunele *Orlat*, *Cristian* și *Poplaca*. Se ridică la o înălțime de 524 metri de-asupra mării; e așezată mai sus decât *Orlatul* cu 74 și decât *Cristianul* cu 108; ear' decât *Poplaca* mai jos cu 29 de metri.

2. Stradele și piața.

Din 3 părți poți intra cu carul în comună; de către *Poplaca*, *Cristian* și *Orlat*. Al 4-lea drum bun de car duce din comună pe lungă «*rîu*» în sus la munte.

Strade mai largi, apoi ulicioare sînt în comună 21 de toate; dintre cari 17 pe partea dreaptă, ear' 4 pe partea stîngă a «*Rîului*». *Cele din dreapta sînt*: «*Piața*» sau «*tîrgul*» cu o suprafață de 569 □^o la locul cel mai potrivit în mijlocul comunei. În legătură cu piața stă «*strada Poplăcii*», din care se rămuresc: «*strada Budului*», «*strada Jogărean*» și «*strada Strîmbă*».

Strada Poplăcii se numește așa numai dela anul 1888 încoace, de când în urma unei porunci dela pretură s'au pus tăblițe pe la colțurile stradelor; ear' mai de mult avea 3 numiri: «*ulița Bisericii*», «*a Morților*», și «*a Popilor*», (odinioară toți 3 preoții gr.-or. locuiau aci.)

Tot în legătură cu piața stă și «*strada Cristianului*», cu ramurile ei: «*strada Strîmbă*», «*strada Bisericii*» și «*strada Gărdurele*»; ear' din *strada Lungă* se desfăc: «*strada Kodril*», și «*a Hoapii*», apoi «*strada Scurtă*», «*strada Crucii*», «*strada Roșie*» și «*strada Vălii*» cu «*Păreul-muntelui*».

Cele din stînga sînt: «*strada Orlatului-cea-mare*», «*strada Orlatului-cea-mică*», «*strada de sub Coastă*» și «*strada Virtochele*».

Stradele cuprind laolaltă loc de 15 jug. și 1031 □^o. Stradele de căpetenie aproape toate sînt, de 12—13 ani încoace, pardosite cu peatră. De peatră bună de pardosit comuna nici-

odată n'a dus lipsă; căci alvia *Rîului* an de an aduce și descarcă peatră din greu. Peatra de rîu o folosesc și sătenii pe seama lor, clădindu-și cu ea fîntâni și pardosindu-și curțile. Coastele împrejmuitoare sînt și ele bogate în peatră și adecă: în peatră bună de clădit, cu care se înzestrează afară de săteni, multe comune dela șes ca: *Cristianul*, *Rușciori*, *Șura-mică*, *Turnișor* ș. a. Arînda anuală după taxele luate dela străini, pentru această peatră, de car 10—20 cr., s'a urcat în anul 1894 la 55 fl. 45 cr. v. a. în folosul cassei comunale.

3. Tîrgul.

Comuna noastră are dreptul de tîrg de sîptemână. Puțini vor fi știind de unde 'i-se trage începutul. Eată istoria lui: Din bătrîni era obiceiul, de a se ține în piața de dinaintea bisericii gr.-or. în zilele de *Duminecă*, un fel de tîrg, folosit de oameni ca privilegiu bun de a se provede cu cele de lipsă peste sîptemână, mai ales cu de ale mîncării.

Dar' cum biserica cea veche era mică și neîncăpătoare, oamenii nu puteau intra cu toții deodată ca să iee parte la slujba dumnezească. În vederea acestui neajuns s'a luat dela o vreme obiceiul, de a se purta discul bisericii și prin tîrg, anume în folosul «*fondului de zidire al unei biserici noi*». Cu vreme s'au statorit anumite taxe, la început mici pentru vinzători, a căror adunare s'a dat mai târziu cu arînda.

La anul 1877 tîrgul a adus bisericii 25 fl. 52 cr. v. a. Din obicei s'a întemeiat cu vreme un drept, care ca și în multe alte feluri, s'a prefăcut mai târziu în lege. După multe frămîntări s'a ajuns la sfîrșitul, că ministrul prin hotărîrea sa din 28 August 1892 (Nr. 55362, VI—92), a dat comunei dreptul de a ține *Dumineca* înainte de ameză, tîrg de sîptemână, și totodată a încuviințat și tarifa (prețurile) ceva mai urcată de vamă.

Ar fi numai de dorit, ca tîrgul să nu se țină, cum se întîmplă acum, chiar pe timpul bisericii, căci prin aceasta se vatemă sfîntenia zilei, și se atinge în chip neplăcut simțul religios, încă nepătat, al poporului.

Arînda tîrgului cade în folosul amînduor bisericilor locale, spre sopuri culturale. Măsura după care se purcede la împărțirea venitului, de când a început și biserica gr.-cat. a se împărțâși, este: în 3 ani după olaltă exarîndează biserica gr.-or. dreptul de vamă al tîrgului în folosul seu, ear' în al 4-lea an biserica gr.-cat.

Anul 1894 a adus ca arînda 73 fl. 60 cr. v. a.

4. Casele de locuință.

Comuna are dimpreună cu clădirile publice, 600 numeri de case, 2 din 5 părți sînt clădite din material tare (peatră și cărămidă); ear' rîmășiță din lemn.

Coperișul e, la cele dintăiu la toate, apoi și la o parte din celelalte, de țigla; ear' la celelalte e de șise și numai la prea puține de scînduri.

Mai toate casele de locuit au pe lângă ele și clădiri economice: grajd, șură, arie de îmblătît bucatele, șopron, coteț de porci și de găini ș. a.

Dintre șuri puține sînt coperite cu țigla, ci cele mai multe cu paie; celelalte clădiri mai mărunte sînt coperite cu șise ori scînduri, și mai puține cu țigla sau cu paie.

Din case mai puțin de jumătate, adecă cam 2 din 5 părți, sînt cu câte 2 încăperi, tot cam pe atâtea cu 3 încăperi; ear' 1 din 5 părți numai cu o încăpere.

În câte o odae se adăpostesc, în număr mijlociu, cam 4—5 persoane.

Din toate clădirile, 50 sînt asigurate contra focului la banca «*Transilvania*» și numai cam jumătate pe atâtea la alte bănci.

Ca o înaintare spre bine însemnez aici, că în anii din urmă casele câte s'au ridicat din nou, cele mai multe s'au zidit din material tare, ori dacă așa nu s'a putut, cel puțin s'au coperit cu țigla, ca mai împotrivoare focului. Tot cam în chipul acesta s'a urmat și la ridicarea clădirilor economice. De bun ajutor spre scopul înaintării în această privință slugește împregiurarea, că se află aici, în mai multe locuri chiar, pămînt bun de cărămizi. Câtă cărămidă n'a trebuit la clădirea mărteii noastre biserici gr. or. în anii 1886 și 1887, și ea toată a fost lucrată la noi în comună. Rîmîne acum să încerce cineva, nu cumva s'ar putea face și țigla, în care cas mulți bani ar rîmînea în sat la noi.

Lucru vrednic de laudă mai este între altele și acela, că din an în an se sapă tot mai multe fîntâni, așa că astăzi aproape $\frac{3}{4}$ din curți își au fîntânile lor proprii, de neprețuit folos în toate privințele, la gospodăria casnică, la economie, la întîmplări de foc, și altele.

Mobilarea și împodobirea din lăuntru a caselor se face aici ca pretutindenea la Români: Sărăcimea se mărginește pe lângă sculele, vasele și uneltele cele mai neapărat de lipsă: pe când cei cu dare de mîna, se uită că ce cumpără să fie nu numai trainic, ci și frumos; ear' cărturărima, părăsind obiceiul poporal sătesc, își însușește deprinderi orășenești.

Dar' și la unii și la alții femeea, care ține la cinstea ei de găzdoae bună și vrednică, nu întrelasă grija de a-și ține casa în bună rîndueală și curățenie.

5. Clădiri publice (obștești).

În comuna *Gurariu* se află și unele clădiri așa numite «*publice*» sau de obște.

De atari se privesc: cele 2 biserici, stînd lângă olaltă, ca doue surori.

Una e a poporațiunii gr.-or., sub nr. conscripțiunii 596, cealaltă a gr.-catholicilor sub nr. 597; apoi clădirea școlară gr.-or. de sub nr. 33 și o clădire de cancelarie comună sub nr. 34, toate afiătoare ori în fața, ori în apropierea pieței.

(Va urma.)